

Worldwide Travel, Inc.

Special Sale \$975*
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

APNACOM
CONNECT GLOBALLY
(A joint venture with Apna Punjab)

CALL INDIA 100 USD ਡਾਲਰ 'ਚ 111 ਘੰਟੇ
(6660 ਮਿੰਟ) (LANDLINE & CELL)
ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ 1/2 ਸੈਂਟ ਪਰ ਮਿਨਟ

No Expiration! No Hidden Charges!
No Connection Fees! No Monthly fee!
Call: 718 926 6177, 646 443 7979
(DEALERS WANTED) Email: apnacomidial@gmail.com
112-22 Suite # 3rd Floor, 101 Ave. S. Richmond Hill, New York-11419

Eleventh Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 6, February 6, 2010 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੋਫ਼ਾੜ

ਬਿਦਰ ਬਸਰਾ
ਜਲੰਧਰ: ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਬਉੱਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਵਲੋਂ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਦੁਖੋਤ ਹੋਰ ਡੂੰਘੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਕਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ

ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਵਰਤਾਰਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬੀਤੀ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਤਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਨਖਾਹੀਏ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬੀਤੀ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ (ਬਿਹਾਰ), ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 'ਤੇ)

ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਥੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਗਏ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣ ਕਰਦਿਆਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ 'ਚ ਸਨਮਾਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ।

2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ 38 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸਾਲ 2011 ਲਈ 1.27 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ (12.7 ਖਰਬ) ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ 3.8 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ (38 ਖਰਬ) ਡਾਲਰ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਮੰਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਜੌਬਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਡੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਘਾਟਾ 1.56 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਬਜਟ ਘਾਟਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਾਲ ਘਾਟਾ 1.3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਸੀ।

ਆਰਥਕ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 9.8 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਖਰਚ

ਅਨੁਮਾਨ ਵਿਚ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਬਿਜਨਸਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਟੇਟ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਜੌਬਾਂ ਬਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹੁਲਾਰਾ ਬਿਲ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸਦਾ ਆਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਮੰਦੇ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਜੌਬਾਂ ਲਈ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰੀਬ 300 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਰਥਕਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ

ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਉਧਾਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਆਵੇਗਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਲਈ ਵਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਖੜੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ 2012 ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਬਜਟ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 300 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 'ਤੇ)

Wraich Transport LLS
North American Truck Stop

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਟੀਮ ਅਤੇ ਸੋਲੋ) ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਜਾਂ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ

- *We have trailer engine for carrier and thermo king
- *North american truck stop offer all kind of truck repair @ economy price.
- *We have special deal on oil change \$189+

ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ: 800-746-6201, 9093-350-3310

Fast Cargo Inc.

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218
Phone # 317-472-6420

ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਟ ਹਨ

CA to IN, OH, PA, NJ, MD, VA, TN & Back to CA
CA to OR & WA Back to CA
ਅਤੇ WA to OH and Back to WA

ਡਿਸਪੈਚ ਸੱਤੇ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ
ਫਿਊਲ ਅਡਵਾਂਸ

*ਰੈਂਟ ਉੱਤੇ ਟਰੇਲਰ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ *ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ ਤੋਂ ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਰੂਟ 'ਤੇ ਟਰਾਲੇ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਸਹੀ ਪੇਪਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਤੇ ਡਰਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਏ.ਆਰ.ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਦੋ ਗ੍ਰੈਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ: ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ.ਆਰ.ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਸਲਮਡਾਗ ਮਿਲੇਨੀਅਰ' ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਲਈ 2 ਗ੍ਰੈਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿਮਾਨ ਉਕਤ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਲਈ 2 ਆਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਗੋਲਡਨ ਗਲੋਬ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੀਤੀ 1 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇਥੇ 52ਵੇਂ ਗ੍ਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ 'ਜੈ ਹੋ' ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਬੋਤਮ ਫ਼ਿਲਮੀ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸਰਬੋਤਮ ਫ਼ਿਲਮੀ ਗੀਤ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਗੀਤਕਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਪੇਨੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਤਨਵੀ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਗੀਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਸਪਰਿੰਗਸਟਨ ਅਤੇ ਬਿਉਂਸੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ। ਪਾਪ ਸਟਾਰ ਬਿਉਂਸੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪੰਜ ਗ੍ਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੈਂਪ, ਰਾਕ, ਪੌਪ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ 109 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਪੰਡਿਤ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ, ਜਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ, ਵਿਕੂ ਵਿਨਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੋਹਨ ਭੱਟ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ-ਰਹਿਮਾਨ

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਗ੍ਰੈਮੀ ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ.ਆਰ.ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪਰਵਾਸੀ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਨ 'ਤੇ ਕੁੜੀ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਮੋਗਾ: ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹੇਸ਼ਰੀ ਸੰਧੂਆਂ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੰਢੇਕੇ 'ਚ ਸਥਿਤ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਫਸਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਹੌਲਦਾਰ ਗਮਦੂਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਸਪਾਰਟੀ ਸਹਿਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਮੋਗਾ ਵਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਭਰਾ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਲੰਢੇਕੇ ਦੇ ਵਿਰਧ

ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨਰਸਿੰਗ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲੰਢੇਕੇ ਨਿਵਾਸੀ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਰਚਾਉਣ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਲੜਕੀ ਨੇ ਘਰ

ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਰੇ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬਦਲ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਲਈ

ਪੰਜਾਬੀ ਢੋਲ

20 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
ਫੋਨ ਕਰੋ: ਢੋਲੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
248-982-2036

e-mail: jhand_mohan@yahoo.com
www.punjabidholak.com

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ
Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107
Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd.,
Island Lake, IL 60042
847-526-1920

ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ ਲਈ ਬਾਬ ਫਰੈਡਰਿਕ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਜਿਤਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ 24ਵੇਂ ਜ਼ਿਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬ ਫਰੈਡਰਿਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਤੇ ਉੱਚੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੀ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਚੋਣ ਆਉਂਦੀ 9 ਫਰਵਰੀ

ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਗੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉਤਮ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ, ਨੰਬਰ 105 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕਰਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨਾਂ

ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਫਲੋਰਲ ਪਾਰਕ, ਬੈਲਰੋਜ਼, ਨਿਊ ਹਾਈਡ ਪਾਰਕ, ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਲੇਜ, ਜਮਾਇਕਾ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ, ਫਰੈਸ਼ ਮੈਡੋਜ਼ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬ ਫਰੈਡਰਿਕ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਖੈਰਖਵਾਹ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਫਰੈਡਰਿਕ ਨੇ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਸਹਿਯੋਗ

ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਵਰਕਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਉਤੇ ਵੈਪਰਿਨ ਦੁਆਰਾ ਠੱਸੇ ਨਵੇਂ ਐਮ.ਟੀ.ਏ. ਮੋਬਿਲਿਟੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋ-ਅੰਕੀ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਹੱਲ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਫਰੈਡਰਿਕ ਨੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਵੈਪਰਿਨ ਨੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

SINGH

PINLESS COMMUNICATION

www.singhpinless.com
(ਇਸ ਸਾਈਟ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੀ ਫੋਨ ਚਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ)
ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡਾਲਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ, ਭਰਾਵਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਸਸਤੀ ਫੋਨ ਕੰਪਨੀ

NO

Hidden Charges

Connection Fee

Monthly Fee

Other Charges

ਸੈਲ ਫੋਨ, ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜ ਫੋਨ ਤੱਕ ਵੀ ਐਡ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

1.66¢

PER MIN.

\$100

ਵਿੱਚ

100

ਘੰਟੇ

6000

ਮਿੰਟ

ਇੰਡੀਆ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਕਾਲ ਕਰੋ

1.800.258.1927

661-889-1927

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੋਫ਼ਾੜ

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜੋਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖਤ ਸਚਖੰਡ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇੜ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਲਏ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ 25 ਦਸੰਬਰ, 2009, 7 ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੁਊਮੈ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੇ ਹੰਕਾਰਵੱਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 3 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਏ ਅਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਸੀ, ਪਰ 'ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਕੁਫਰ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ' ਲਿਖਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲੋਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ 8 ਜਨਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਰਹਿਤ ਬੁਠੀ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 6 ਜੂਨ 2008 ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਅਤੇ ਭੈਲਭੁਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਟੇਜਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਲੰਬੀ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸਹਿਜ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ' ਜਾਂ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਪੁਜਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਧੜਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਦੱਸ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ 'ਤਨਖਾਹੀਏ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ 'ਨਿਵਾਜ਼' ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਲਗਾਤਾਰ ਖਬਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕਤਰਫਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੰਮਾ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਨਕਾਰ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਉਪਜੇ ਰੋਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਆਦਿ ਵਿਰੁਧ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।

ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਗੇ ਪਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ) ਜੱਜ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਨੇ 13 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਿਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਨਿਰਪਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਨੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਪਵਿੰਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ 38 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਅਗਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਜਟ ਘਾਟਾ ਇਕ ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਵਾਇਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਹ ਦੇਖਣ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਠੀਕ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਹਿਸਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ।

ਆਉਂਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੇ ਡਰੋਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਡਰੇਟ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਣ-ਵਿਤ ਆਰਥਕ ਹੁਲਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੰਕੇ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਕਈ ਟੈਕਸ ਵਾਧਿਆਂ ਅਤੇ ਖਰਚ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕੁਝ ਖਰਚਿਆਂ ਉਤੇ ਆਰਜੀ ਰੋਕ ਲਾਉਣ, ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਫੀਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰਖੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਔਖੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਰਥਕ ਮੰਦੇ ਨੂੰ ਲਮਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ

ਪਾਸੇ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਵੱਧਣ ਤੇ ਬਦਲੇ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਸੋ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ 'ਚ ਰਖਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਜਟ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਰਕਰ ਪਿਛੇ 5000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਟੈਕਸ ਕਰੈਡਿਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਸ਼ਲ ਸਿਕਿਓਰਟੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 250 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚੈਕ ਦੇਣ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨਇੰਪਲਾਏਮੈਂਟ ਬੈਨੇਫਿਟ ਅਤੇ ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਲਾਭ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਓਬਾਮਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ 400 ਡਾਲਰ ਦਾ ਟੈਕਸ ਕਰੈਡਿਟ 2011 ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੁਸ਼ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀਆਂ ਬਹਾਲ ਰਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਬਜਟ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਜਟ ਹੋਰ ਟੈਕਸਾਂ, ਵਧੇ ਖਰਚਾਂ ਅਤੇ ਵਧੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਜਟ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ 8.5 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦਰਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਹੁਲ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਪਟਨਾ : ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰਾਠੀ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬੀਤੀ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਜਵਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਐਨਐਸਜੀ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਖੁਬ ਪਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਨਐਸਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਖਬਾਰ 'ਸਾਮਨਾ' ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਸ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਵ ਨਿਰਮਾਣ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਦੇ

ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਾਂਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠਾਕਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਐਨਐਸਜੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਲੌਹਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਨਾ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਛੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਐਨਐਸਯੂਆਈ ਅਤੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਬਿਹਾਰ ਅੰਦਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ: ਅਮੈਰਿਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਵਧੇਗਾ।

ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਚੈਸਟਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਡੀ ਵੀ ਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜਾ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਪੰਥ

ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਟਕਰਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ, ਵੱਖਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 633ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਖੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ, ਵੱਖਰੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਵੱਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪਾਵਨ ਤੀਰਥ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨਾਅਰੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਨਾਰਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਆਦਿਧਰਮੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਾਅ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਵਿਦਾਸੀ ਕੌਮ ਸੱਦਿਆ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ' ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਦਾਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ' ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ 'ਹਰਿ' ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਾਅਰਾ ਹੁ 'ਜੈ ਗੁਰੂਦੇਵ' ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਕੌਮ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਸੀਰ ਗੋਵਰਧਨਪੁਰ, ਕਾਂਸ਼ੀ, ਬਨਾਰਸ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਿਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਕਠਾਰ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਥ ਚਹੇੜੂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਥਿਤ ਵਾਲਮੀਕੀ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਪੂਰਨ ਨਾਥ ਸਮੇਤ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ,

ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ-ਮੱਕੜ

ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਖੇ ਵੱਖਰੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਮੱਕੜ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਪਰਦਾ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਮਰਿਆਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ।

ਮੇਜਰ ਦੀਆਂ ਟਿਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਜਲੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ 9-ਪੰਜਾਬ ਰੈਜੀਮੈਂਟ 'ਖਾਸਾ' ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਜਵਾਨ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਜਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੋਲੋਂ 'ਆਊਟ-ਪਾਸ' ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਮੇਜਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਚੁਚਰ ਡਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ "ਵਹਾ ਕਤਾਰ ਖਾਨੇ ਜਾਉਗੇ?" ਆਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਲੋੜੀ ਤੇ ਦਿਲ-ਦੁਖਾਉ ਟਿਪਣੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਫੀਸਰ ਮੈਂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪੈਂਗ ਬਣਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹੀ ਮੇਜਰ "ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ" ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ 'ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ' ਆਖ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਗਲਾਸ ਗਲੇ ਹੇਠੋਂ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜੂਨੀਅਰ ਰੈਂਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿਪਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿੱਖ ਕੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਰੁਧ ਕੌਮੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸਫੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਜਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਵਿਰੁਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਐਚ.ਐਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਵੀ ਮੇਜਰ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਐਲਾਨਣ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਚਿੰਤਤ ਹੋਈਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਰਵਿਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਵੱਖਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਪੰਥਕ ਸਫਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਹੋਂਦ 'ਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪਿਛਲੇ 400 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਪਿੱਛੇ ਵੇਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਸਕੱਤਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਮੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਟੋਧਾੜ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਹਨ।

ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ : ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਜੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ, ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਇਹ

ਵਿਚਾਰ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਭਾਈ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਭਗਤ ਸੈਣ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਆਦਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਭਗਤ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੇਦ-ਭਾਵ

ਦੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਵੱਖਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਉਹ ਬਾਣੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਬਾਕੀ ਮਿਲਦੀ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਮਾਜ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ

ਜਲੰਧਰ: ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ 633ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਧਰਮ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਬੇਦਕਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਹੇਠ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ

ਦੌਰਾਨ ਬਨਾਰਸ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਬਾਬਾ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਵੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਬੋਲਾਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ 633ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮੌਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਡੇਰੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਉਪਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ।

ਸਾਵਧਾਨ! ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ!!!

ਆਪਣੀ 2009 ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਅਤੇ ਸਟੇਟ (ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ) ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਐਚ ਐਂਡ ਆਰ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜੈਕਸਨ ਹਿਊਇਟ ਨਾਲੋਂ 15% ਛੋਟਾ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ ਇਨਵਾਇਸ ਲੈ ਆਓ।

E-file your 2009 federal and state (we do all states) tax return now! 15% off H&R Block and Jackson Hewitt charges! Just bring their invoice!

We do company returns too (S-Corp, C-Corp, LLC.) !!

ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ 50% ਛੋਟਾ ਪਾਓ। ਸਿਰਫ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕੂਪਨ ਨਾਲ ਲਿਆਓ

VIMLAN TAX SERVICES, LLC.
 Navigating Your Financial Success
 939 N. Plum Grove Rd • Suite A, Schaumburg, IL 60173
 Ph: (847) 619-0413, Fax: (847) 619-0966
 e-mail: Info@vimlantax.com
 Ask for Mr. Milan Madhani, CPA or Vimal Madhani, MST

Vimlan Tax Services, LLC.
 Navigating Your Financial Success.

This coupon serves to do the following, limit one per customer, not valid with any other offers:
 > Receive half (50%) off all regular charges for individual filing for 2009 or prior years.*
 > In addition, receive fifteen (15%) off regular individual tax filing charges from any competing H&R Block, Jackson Hewitt, or Liberty Tax Service after matching the price.**
 > Also, receive ten (10%) off all other bookkeeping, incorporation, sales tax, payroll, and other business services, simply for bringing in this coupon.
 *Bring a friend & he/she pays regular charges, but can bring their own coupon and avail the 15% & 50% off also. **Must bring in dated invoice with customer's name, itemization for tax return charged, name and address of competing office.

Freeway Travel Inc
 ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ
 Call Raju
 Tel: 773-973-0200
 Fax: 773-973-0557
 2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.
 Professional HD Video & Digital Photo Production
 Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography (with flush mount Album)
 Live Video Display with Large Screens
 DJ Service with Laser Lights
 Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN (725-7926)
 (With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
 E-mail: raj@syanvideo.com
 or visit at: www.syanvideo.com

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ

*ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਿੰਡ?

-ਕਿਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛ ਲਿਓ, ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗਾ।

*ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 4000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ

-ਕਿਵੇਂ? ਕੋਈ ਨੇਤਾ ਆਪਣਾ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਦਾ ਖਾਤਾ ਦਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਓ?

*ਉਲੰਪਿਕ ਜੇਤੂ ਅਭਿਨਵ ਬਿਦਰਾ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

-ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਊ।

*ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

-ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਸੋਧਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ।

*ਸੁਖਬੀਰ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ

-ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਜੋੜ ਲਈਏ, ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਆ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਜੀ!

*ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ-ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

-ਸੰਗਦੇ ਐ ਜੀ, ਬਈ ਜੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਗਏ ਤਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਕਾਤਲਾਂ, ਡਾਕੂਆਂ, ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ!

*ਨਿਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ

-ਝੁੱਲ ਗਈ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਹਨੇਰੀ!

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਆਫਤ-ਪੀੜਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਫਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲ ਤੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਭਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਜਾਂ '84 ਦੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ

ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਰਾਹੀਂ 1 ਜਨਵਰੀ 2009 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਲ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਿਸਾਨ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਜੀਅ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੱਕੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਜਲਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਅਭਿਵਾਦ ਅਤੇ '84 ਦੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਬਾਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ.) ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 8 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 2890 ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 18 ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਤਿੰਨਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪੀ.ਏ.ਯੂ., ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫੰਡ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਮਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਲਗਾ।

ਸਿੱਧੂ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਡੀ.ਸੀ. ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸੁਬੋਧ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ।

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਵਲੋਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਐਨ.ਐਸ.ਕੰਗ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਹੀਂ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਲਏ ਗਏ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ

ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਬੀਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਵਿਕਾਸ) ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਲੰਬੀ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਦਵਾਈ ਪੀ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਖਤਮ ਕਰ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 306/34 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕਿਸਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਦਵਾਈ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

The
Karn Gill
Radio Show

TUESDAY(S)
8:00 PM till 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER
Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੋਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 877-899-6244
www.tryemc.com

We Work in All 50 States

Punjab Times

Established in 2000
11th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:

Mandeep Mann
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:

Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Jalandhar Bureau:

Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorse the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ

ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ 'ਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਾਮਨਸੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਨਿਰਾਦਰ ਭਰੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਥੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਉਲੰਘਣ ਕਰਕੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਇੰਦ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਈ ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮਰਥਕ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਗਠਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਛੇਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮਰਥਨ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਰੋਟੀ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਤਕ ਪਾਉਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ 'ਚ ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨਲਵੀ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਬਈ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ, ਕਰਨਲ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪੀ. ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਹਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇਗ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਣਖੁਣ ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ, ਗੁਰਮਤਿ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਟਰੱਸਟ, ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਪਰਿਵਾਰ, ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ, ਜਾਂਬਾਜ ਫੋਰਸ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ ਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ 1984 ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗਲਤ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤ 'ਚ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਾਫਰ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਫੋਰਸਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਐਸੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਠੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹੀ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ 'ਚ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬੁਲੂ ਸਟਾਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ 'ਚ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਵਧਾਇਆ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਨਲਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਉਂਦਿਆਂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਥੋਂ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਇਆ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਜਸਟਿਸ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚੋਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਨਵੇਂ ਖਾਲਸਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੱਸ ਕੇ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ

ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਇਕੱਠ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਹੋਏਗੀ। ਡਾ. ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਖੀਰ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਸੰਖੇਪ 'ਚ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਲਈ ਜੋ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਉਹ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦ ਸੁਚੇਤ ਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਵਿਰਸਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੜਚੋਲ 'ਚ ਹੀ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਮੁੜ ਅਪੀਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਥ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਨੂੰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇੱਥੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਐਚ ਐਸ ਬਾਵਾ (ਅਜੀਤ) ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਸ ਉਚੇਚੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਉਪਦਰਸ਼ੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਤੇ ਸਰਵਸੰਮਤ ਰਾਏ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਛੜ ਚੁੱਕੇ 32 ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਉਪਦਰਸ਼ੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਲਾਗਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਰੁਤਬਾ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਿੰਦਰ ਨਾਲ ਪੀੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜਪਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵਫਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਣਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ

ਦਿੱਲੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉਤਰਾਂਚਲ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਫਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪੇਗਾ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹਿੰਦੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਰਵਿੰਦਰ ਕਾਲੀਆ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਉਰਦੂ ਸਾਹਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਰਹਿਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੈਮਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ/ਆਲੋਚਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਸੀਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ(ਵਿਦੇਸ਼ੀ) ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ (ਪੰਜਾਬੋ

ਬਾਹਰ) ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਮੋਹਨ ਕਾਹਲੋਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਲੇਖਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨੂਪੁਰੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਐਚ ਐਸ ਬਾਵਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ/ਵਾਡੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਈਦੂ ਸ਼ਰੀਫ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਪੰਮੀ ਬਾਈ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ/ਰੇਡੀਓ/ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ/ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ/ਲੇਖਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਉਮ ਪੁਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਐਵਾਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਦੋ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸਦਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਲੇਖਣੀ ਲਈ ਰੂਪ ਸਿੰਘ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ

ਰਾਗਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਟਿਸਟਿਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਪੁਰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰ ਸਲੀਮ ਖ਼ਾਨ ਗਿੱਮੀ ਦੀ ਮੌਤ

ਪਟਿਆਲਾ: ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਲੀਮ ਖ਼ਾਨ ਗਿੱਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਆਸ਼ਟ' ਅਨੁਸਾਰ ਗਿੱਮੀ ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸੂਗਰ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਲਾਹੌਰ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਵਿਖੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

ਸਲੀਮ ਖ਼ਾਨ ਗਿੱਮੀ ਦਾ ਜਨਮ 29 ਜੂਨ 1932 ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝਬਕਰਾ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਜਨਾਬ ਕਰੀਮ ਦਾਦ ਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਿੱਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ 'ਲਹੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ' (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), 'ਰੱਤ ਤੇ ਰੋਤਾ' (ਨਾਵਲ), 'ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼' (ਸਫਰਨਾਮਾ) ਅਤੇ 'ਚੰਨ ਅਰਸ਼ੋਂ ਚੜ੍ਹਿਆ' ਵਰਗੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਵਲ 'ਸਾਂਝ' (1969) ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਮਿਲੀ।

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)	ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)	ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ	ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ		
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ		

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਿਆ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ 'ਚ ਰੋਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਾਇਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾੜੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਲੰਮੀ ਵਿਚਾਰ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਮਾਣ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਚੈਸਟਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 5 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਆਏ, ਪਰ ਸਕੱਤਰੇਤ 'ਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲਕ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਹੁਏਮੇ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 7 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 7 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ 29 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੁੜ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ

ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 8 ਜਨਵਰੀ, 2007 ਅਤੇ 6 ਜੂਨ, 2008 ਵਿਚ ਗੁੰਮਰਾਹਕੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵੀ ਫੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਇਥੇ ਤਨਖਾਹ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਇਸ

ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਤਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪੱਤਰ ਖੁਦ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਤਨਖਾਹੀਏ-ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਨਖਾਹੀਏ ਹਨ। ਇਕ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆਂ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ 'ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਕੋਣ' ਤਹਿਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀਨੁਮਾ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤਨਖਾਹੀਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਕਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪੰਥ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਏ ਹਨ।

ਜਵਾਬ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਾਧ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹੀ ਮਨਮਤੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਚਰਚਾ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਤੇ ਜਵੰਦੀ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੰਗ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਊਰੋ): ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਇੰਝੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁਣ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ

ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਸੱਦ ਕੇ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਣੇ (ਬਾਦਲ, ਮੱਕੜ ਅਤੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ) ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਰਬਉਚਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੱਕੜ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ

ਲੰਡਨ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਵਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੱਕੜ ਖੁਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੋਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਬੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਨਾਮੇ (ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਹੀਂ) ਦੀ ਕਦੇ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰਨ। ਮੱਕੜ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੋਕਸਮੈਨ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਹਸਤੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਫ਼ਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲ

ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੁਣ ਤਕ ਦਸ ਤੋਂ ਵਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੌਮ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗੀ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਫਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮ ਲਈ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਥ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਛੇਕਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰੂ ਰਹੇਗਾ। ਉੱਥੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ, ਉਸਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਝੂਠੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸੁਝਾਵਾਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਤ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਿਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਛੇਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਵਤੀਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੇਕਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮਝ ਕੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਫ਼ਤਵੇ ਨੂੰ ਕਮੀਨਗੀ ਤੇ ਨੀਚਤਾ ਗਰਦਾਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਬਤੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਛੇਕ ਸਕਣ।

ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ 1984 ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁਧ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਝੱਲੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੇ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਚਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾੜੀ ਸੋਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਜਕੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਪੰਥਕ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com
 To Advertise with us
 Call: 847-359-0746
 Fax: 847-705-9388

ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਦਾਅ ਪੇਚ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਚਾਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਧਰਮਪਾਲ ਸਭਰਵਾਲ ਦੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਪੁੱਤਰ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੱਟਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲਈ ਵੀ ਔਖੇ ਹਨ। ਸ.ਢੀਂਡਸਾ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਸ. ਅਟਵਾਲ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੁਤਮ ਸਤਿਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਵੀ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਸ. ਮਜੀਠੀਆ, ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਨ।

ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਲਈ ਚੋਣ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਰੋਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਦੱਤ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਯਸ਼ਵੀਰ ਮਹਾਜਨ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਪੁੱਤਰੀ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਿਉ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਰਜਣ। ਸ. ਅਟਵਾਲ ਦਲਿਤ ਲੀਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਕੱਚੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਲਿਤ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਗੁਜਰਾਲ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਈ ਨਾਮੂਕ ਤੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੱਤਪਾਲ ਜੈਨ ਵੀ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੰਡਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਾਲ 2007 ਦੀ ਐਸੋਬਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਰਾਜਪੁਰਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚੋਂ ਆਏ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਖੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਜੇ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਮੁਲਤਵੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਈ ਲੰਬੀ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇੱਕਮੱਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਈ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਭਨੋਜਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਂਸਦ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਰਾਏ ਖੰਨਾ ਦੇ

ਟੰਡਨ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਟੰਡਨ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਦਾਅ ਲੱਗ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸੀਟ ਮਿਲਣੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪ੍ਰੈਲ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀਟ ਮਿਲਣੀ ਤੈਅ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

ਮੰਤਰੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਗਿੱਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀ ਮੁੜ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸੀਟ ਲਈ ਹਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਹਰ ਆਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਧਰਮਪਾਲ ਸਭਰਵਾਲ ਦਲਿਤ ਆਗੂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੇ ਦਾ ਵੀ ਨੰਬਰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਟਾਂ ਤਿੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਪੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿੱਠੇ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਵਲੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਇਹ ਚੋਣ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਾਦਲ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਟੀਆਂ ਫਿੱਟ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦਲ ਵਲੋਂ ਬਸਪਾ ਨੂੰ 20 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਇਸ

ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜਨ ਲਈ ਯੂਪੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮਾਇਆਵਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰਾਜਸੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਟਾਂ

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹਥਿਆਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੋਢ ਇਨ ਅਮਰੀਕਾ ਰਾਈਫਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਕਾਦਮੀ ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਜਾਣੇ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਤਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਏਅਰਗਨ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਭਾਅ ਤੇ ਨੀਲਮ ਕਰ ਰਾਜਸਵ ਦੀ ਉਗਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ, ਅਫਸਰਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭਗਤ ਕਾਰਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬੰਦਰਬੰਡ ਕਰ ਲਈ।

ਗਈ ਉਹ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਰਟੀਆਈ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਜਰਮਨੀ, ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਬਿਕਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਕ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ। 207 ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਈਏਐਸ, ਆਈਪੀਐਸ, ਪੀਸੀਏਸ, ਪੀਪੀਏਸ, ਏਮਏਲਏ, ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ 32 ਰਸੂਖਦਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। 8 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 25 ਤੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਕੇ ਜਰਮਨੀ, ਚੀਨ ਦੇ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। 7 ਪੀਸੀਏਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਤੋਂ 43.60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਨੀਲਾਮੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬੂਤਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਏਅਰਗਨ ਦਾ ਮੁਲ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮੋਢ ਇਨ ਯੂਏਸਏ ਰਾਇਫਲ 9 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਇਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਓਐਸਡੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ

ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਇਦਾਂ ਹੀ ਰਾਇਫਲ ਮਾਤਰ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਪੜਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਬਾਰਾ ਬੋਰ ਗਨ ਸਿਰਫ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ, ਮੁਕਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਸਪੇਨ 12 ਬੋਰ ਗਨ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਚਾਈਨਾ 12 ਬੋਰ ਗਨ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਯੂਏਸਏ ਰਾਇਫਲ 3500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 12 ਬੋਰ ਗਨ 3500 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਰੂਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਚਾਈਨਾ ਪਿਸਟਲ ਤੇ ਮਾਇਜਰ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਨ ਸਿਰਫ 3500 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਓਏਸਡੀ ਨੂੰ ਮੋਢ ਇਨ ਜਰਮਨੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਲਈ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਪਏ।

ਕੈਪਟਨ / ਭੱਠਲ ਦਰਮਿਆਨ ਤੂੰ-ਤੂੰ ਮੈਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਵੀ

ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 'ਐਡਜਸਟ' ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਕਲਚਰ' ਦੇ ਪੂਰਾਣੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਭੇਜਣ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਉਠ ਕੇ ਸੋਚਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਕਿੰਗ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿੰਗ ਮੇਕਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੋਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਗਰਜ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿ ਹਲਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਮਿਲਣੀ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਵੱਖਰੀ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਸਬੰਧੀ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਗਠਿਤ ਚੱਠਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਲਮਕਦੇ ਆ ਰਹੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਮਾਸੂਮ ਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ: ਸੰਧਿਆ ਦੇਵੀ ਪਤਨੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਮਾਸੂਮ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਖੁਦ ਸਲਫਾਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਲਈਆਂ। ਪਾਵਰ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, "ਜਦ ਅਸੀਂ ਘਰ 'ਚ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਲੜਕੀ ਕਨਿਕਾ 4 ਸਾਲ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਮਾਨਿਅਤਾ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਦੇਵੀ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੜਫ ਰਹੀ ਸੀ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀ ਵਿਦਾਇਗੀ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲੰਡਨ ਸਥਿਤ ਬਰਕਿੰਗ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਚਿੱਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ 31 ਸਾਲਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੱਟੂ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਬਰਕਿੰਗ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਔਰਤ ਕੋਲੋਂ ਉਸਦਾ ਪਰਸ ਖੋਹਣ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਹੱਥੋਪਾਈ ਦੌਰਾਨ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਬਰਕਿੰਗ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਵੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਨਾਮਵਰ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਲੇਖਕ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਈ ਬੀਬੀ ਸੂਭਨੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾ ਬੇਟੇ ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਦੋ ਗੋਰੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਣ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ 'ਤੇ ਉੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

31 ਸਾਲਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਸਰਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਬਰਕਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਪਰਸ ਖੋਹ ਕੇ ਦੌੜਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਕੂ ਮਾਰਕੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਲੰਡਨ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ 'ਹੀਰੋ'

ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੰਦ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਹਾੜਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨੇੜਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੰਦੀਪ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਵਾਇਲਾਰ ਰਵੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਵੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਢੋਲਣਵਾਲ ਦੇ ਸਾਹਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਾਤ੍ਰੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਫਕਾਇਆ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੰਦ ਬਕਸੇ ਰਾਹੀਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਢੋਲਣਵਾਲ ਵਿਖੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਮਤੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਖ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਨਮ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਂਸਦ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੁੱਲ ਮਾਲਾ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਕਾਸ ਗਰਗ ਤੇ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦੀ ਵਾਲੇ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੀਬੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਿਨ ਭੇਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ

ਦੇ ਨੌ ਸਾਲਾ ਬੇਟੇ ਨੇ ਚਿੜਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹਰਵਾਨ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ,

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ, ਸ਼ਕਤੀ ਆਨੰਦ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਬਲੀਏਵਾਲ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਐਂਜਲਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀਓ, ਅਮਰਜੀਤ ਭੱਟੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਸਸਕਾਰ

ਨਾਭਾ : ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਅਲੋਹਰਾਂ ਕਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ (25) ਦੀ ਲਾਸ਼ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਅਲੋਹਰਾਂ ਕਲ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਲਾਸ਼ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਪੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਣਜੋਧ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਲੋਹਰਾਂ ਗੇਟ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕਰੀਬ 6 ਵਜੇ ਰਣਜੋਧ ਦੇ ਭਰਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਚਿੜਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਪਟਿਆਲਾ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ, ਐਸ ਪੀ ਬਖਸ਼ੀ, ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਨਾਭਾ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਸਡੀਐਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਹਰਿਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ ਨੇ ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ 'ਚ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਸੜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਲਾਸ਼

ਜਲਦੀ ਮੰਗਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੁਤੰਤਰ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੌਲੀ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਗਲਾ, ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਰਿਵਰੋਨਾ 'ਚ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਪਈ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 23 ਸਾਲਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ 20 ਸਾਲਾ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਿਡਨੀ ਦੇ ਸਿੱਸ ਸਾਉਚੀ 'ਚ ਸਥਿਤ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਰਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਈਗਲ ਬਾਇਜ਼ 'ਚ ਪਿਜਾ ਖਾਣ ਦੇ ਲਈ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਜਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇੱਕ ਫਲੈਟ 'ਚ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਕਰਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ।

ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ

ਮੈਲਬੌਰਨ : ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਹਮਲਾਵਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅੰਦਰ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਸਮਿੱਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਐਸਐਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਲ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਿਤਿਨ ਗਰਗ ਦੀ ਯਾਰਵਿਲੇ 'ਚ ਹੋਈ ਹੱਤਿਆ ਸਬੰਧੀ ਸੋਗ ਜਤਾਇਆ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਏਜ਼ ਦੈਨਿਕ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਚ 2009 ਅਤੇ ਗਰਗ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ 5 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ

ਵਿਅਕਤੀ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬੇਹੱਦ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ 18 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਸਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਲੋਕ ਮਾਰੀਸ਼ਸ ਅਤੇ ਫੀਜੀ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ 18 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਟਰੇਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਕੁਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦਕਿ 3 ਮਾਮਲੇ

ਅਣਸੁਲਝੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਕੀ 13 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 33 ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ 18 ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰਚ 'ਚ ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 4 ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਈ 'ਚ ਇੱਕ ਟਰੇਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੌਰਥ ਸ਼ਰਮਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 4 ਸਥਾਨਕ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵੰਬਰ 'ਚ ਫੁੱਟਸਕਰੇਜ਼ 'ਚ ਦੋ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਪੈਸੇ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਉਸ 'ਤੇ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੀਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਮਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 19 ਤੇ 20 ਸਾਲਾ ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਜ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ।

Easy Travel Inc.
7191 Camelot Drive, Canton, MI 48187 Fax: 866-908-6663
www.easytravelinc.net info@easytravelinc.net
ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ
Please call us for the lowest fare from your city to india
Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

SUPER TRAVEL
847-676-9090
E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service
AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR, JET AIRWAYS, DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.
For Emergency Call anytime at 847-673-3825 EARLY BIRD SALE!!!! India \$545 London \$250

RK Carpet & Flooring, Inc.
6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659
ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ
Ravinder Singh Ravi
Ph: 773-761-6888
Fax: 773-761-6865
*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

westin travel & tours inc.
Tel: 877-256-1971
773-465-4040
e-mail: info@westintravel.com
web: westintravel.com
Low Fares And Confirm Seats With Lufthansa, American Airlines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਬੜੀ ਗੰਦੀ ਚੀਜ਼ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ। ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਸਮਾਜੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਕਸਰ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ 'ਸਨਮਾਨ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਝਿਜਕੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਨਮੂਨੇ ਵੇਖੇ ਹਨ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੀ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵੀ, ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਦੇ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਦੋਵਾਂ ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿਰੋਪਾਓ' ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਲੰਧਰ ਆ ਗਏ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖ-ਜਿੰਦੇ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।" ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਢਾਈ ਗਜ਼ ਦੀ ਲੀਰ ਨਾਲ ਅੱਤਵਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।" ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਇਹ ਬਿਆਨ ਓਨਾ ਅੱਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ 'ਸਿਰੋਪਾਓ' ਵੀ ਢਾਈ ਗਜ਼ ਦੀ ਲੀਰ' ਤੋਂ ਵਧ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਤੇ ਆਹ ਦਿਨ, ਕਈ ਸਨਮਾਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਦਾ ਵੇਖਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਕੌੜੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਛੱਬੀ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਪਦਮ' ਸਨਮਾਨ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਭਾਰਤ ਰਤਨ' ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸਨਮਾਨ 'ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਸਨਮਾਨ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਤੇ ਚੌਥਾ 'ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ' ਹੈ। ਇਹਨਾਂ 'ਪਦਮ' ਵਾਲੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਉਹੋ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਛਿੜਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਪਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਜਾ ਪਏ ਸਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਜਿਉਂਦੇ ਵੀ ਮਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਸ ਗੈਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਨਕਾਰਾਪਣ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਮੇਟ ਕੇ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚੱਡ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਉਸ

ਪਿੱਛੋਂ ਏਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ 'ਪਦਮ' ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਉਪਜਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ।

ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ 'ਪਦਮ' ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਓਦੋਂ

ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਸਰਵੇ-ਸਰਵਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਚੋਸ਼ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਓਥੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੁਲਸ ਅਫ਼ਸਰ ਰਾਠੌਰ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉੱਠ ਪਵੇਗੀ।

ਪਦਮ ਐਵਾਰਡ ਇਕ ਬੀਬੀ ਮੱਲਿਕਾ ਸਾਰਾਭਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਐਵਾਰਡ ਦੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਗਲਤ ਚੁਣਨ ਕਰ ਕੇ ਚਰਚਾ ਛਿੜਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਣ ਗਈ। ਉਹ ਨਾਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸਨੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਤੱਕ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਐਵਾਰਡ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਉਸਨੂੰ ਓਦੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜੀ

ਫ਼ਤਵਾਲ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਦਾ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਥਾਂ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣਦੇ। ਉਸਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਰੁਲ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਫ਼ਤਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਖਾਣੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ 1997 ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁੱਲ 89 ਲੱਖ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ (ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਕੇ ਵਿਚ ਓਦੋਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਠਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਮਿਲ ਰਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ, ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜੱਜ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੋ ਕੇਸ ਹਾਲੇ ਅਦਾਲਤੀ ਗੇੜ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜੱਜ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸਨੂੰ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਮੁਖੀ ਨੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਦੋਂ ਵਾਲੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਮੁਖੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਕਰਸੀ ਉੱਤੇ ਅੱਖ ਟਿਕਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਕਹਿਣਾ' ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਤੀਜੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਨੂੰ ਤਾਂ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਵੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਵੀ ਕੋਈ ਨਾਮਣੇ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਧੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਛੱਤਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਐਵਾਰਡ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਭੇਦ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ ਉਸ ਛੱਤਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕੀ ਸੀ? ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਐਵਾਰਡਾਂ ਵੇਲੇ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਆਮ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਉਹੋ ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਰੀਤ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਵੀ 'ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ' ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੇਗਾ।

ਜਿਹੜੇ ਐਵਾਰਡਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਂ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਖੁਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਓਦੋਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਉਤੇ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿਰਨੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਹਾਲੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ 'ਪਦਮ' ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਵੀ ਅਪਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਚਰਚਿਤ ਨਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਾਟਿਲ ਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਵੀ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਤੇ ਹਾਰ ਗਈ। ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੋ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਮਾਇਤ ਵਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦਾ, ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਵਾਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰੋਧ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਮੁੰਡੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੀਤਾ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੱਤਭੇਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੀ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਮੁੰਡੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਛੱਤਵਾਲ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਐਵਾਰਡ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਛੱਤਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਕਿ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਢ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੌਝਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਟਿਪਣੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਬਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਛੱਤਵਾਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਖਾਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ 1999 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਐਵਾਰਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਐਵਾਰਡ' ਵੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦੱਬੇ ਮੁਰਦੇ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਸਿੰਘ

TAXMATICS
Complete Tax Solutions

- ✓ Individual Tax Returns
- ✓ Corporations
- ✓ Free E-file
- ✓ Free direct deposit
- ✓ Fee Collect option *(no out of pocket preparation fees)
- ✓ Highway Taxes
- ✓ IRS Audits & Representation

Individuals Taxes   Small Corporations   10% Off New Clients

call-Tejbir sandhu EA / Henry Amegatcher
225 N Weber Road Suite B, Bolingbrook, IL 60490
Phone-630- 444- 7499 Fax- 815- 372-0349

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਚੌਥੇ ਹਰਭਜਨ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੱਪ 'ਚ ਯੂ. ਕੇ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਅਕੈਡਮੀ ਜੇਤੂ

ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ (ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ): ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰੱਸਟ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਚੌਥਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੱਪ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਗਿਆ। ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕੀਤਾ। ਕੱਪ ਚੌਥਾ ਇਨਾਮੀ ਕ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਹੋਰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।
ਕੱਪ ਚੌਥਾ ਗਾਇਕ ਕਮਲ ਹੀਰ, ਪੰਜਾਬ ਕੱਪ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਟਰਨ

ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਕ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਕੱਪ ਚੌਥਾ ਬੋਰਡ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਹਰਵੈਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੱਲੀ ਝਿੱਕੀ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ, ਐਚ. ਐਸ. ਪ੍ਰੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ, ਹਰਸ਼ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ, ਗਿਆਨੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਗਵਾਈ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੀਤਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੇਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਅਲੀਪੁਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰਖੇਵਾਲ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ, ਕਰਮਜੀਤ ਰਾਏ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਲੀਪੁਰ, ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵੀਰ ਰਾਏ, ਅਮਰੀਕ ਹਮਰਾਜ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਡਾ. ਕੁਲਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਯੋਗਰਾਜ ਗੰਭੀਰ, ਤਰਲੋਚਨ ਗੋਲੀਆਂ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ, ਵਿਨੋਦ ਸੈਣੀ,

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤੀਸ਼ ਰਾਣਾ, ਰੋਸ਼ਨਜੀਤ ਪਨਾਮ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਨਾਮ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਣਵੈਤ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਿਆਲਾ, ਮਾਸਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੰਮਤੀ ਮੈਂਬਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਲਾਵਾ ਰੈਫਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ, ਰਾਣਾ ਸ਼ਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਣਾ ਭੀਮ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੂਟੀ, ਚੌਚਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੱਪ ਚੌਥਾ ਚੌਥਾ ਕ੍ਰਮੇਂਟਰੀ ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਚੁੱਡੀਕੇ, ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕਾ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਚੌਥੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੱਪ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਕੱਪ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤਸਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਯੂ. ਕੇ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਕੱਪ ਅਕੈਡਮੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਾਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਟਰਾਫੀ ਤੇ ਉਪ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਨੂੰ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਨਗਦ ਤੇ ਟਰਾਫੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ

ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਲਵ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲਡੀ, ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ (ਪਿੱਕਾ) ਤੇ ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਠੇਕੇਦਾਰ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਿੱਡੂ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੋਰੀਆ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕਾ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ,

**To Advertise with
Punjab Times
Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388**

Tanya's Beauty Salon
40-39 75 St.
Jackson Heights NY 11373

- Threading
- Waxing
- Facial Men & Women
- Anti-Aging Facial
- Bleach
- Hair Cut, Color and Style

Inf: (718) 478-9009

Imperial Truck Wash & Repair

One Stop Center For Truckers-Repairs-Tires-Wash in Indiana

Now open 24 hours

Diesel

Restaurant (765-987-1000)

Tire Service

We carry all major brand tires-new and used at very attractive prices.

Special on Firestone tires.
Front 2 tires
\$700 out of the door

All Kinds of Welding Work & General Repair.

- *Transmission
- *Clutch
- *Brakes
- *Suspension
- *Oil Change
- *Rear End
- *Wet Kit & PTO Pumps
- *Alternators
- *Starters
- *Cement Blower
- *AC Work
- *Radiator Flush

ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਵੀ ਟਰੇਡ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟਰੈਕਟਰ ਟਰੇਲਰ ਵਾਸ਼ ਸਿਰਫ 60 ਡਾਲਰ

Trailer Wash-out \$25

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਵਰਕ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਿਪੇਅਰ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ

5809 South State Rd 3, Spiceland, IN- 47385
interstate 70 Exit 123
(Turn Right Yellow Building)

Spot Free Truck Wash

Oil Change \$189.99 Only

Brake \$99.00 With Labor

Wheel Seal \$89.00 With Labor

Labor Rate \$59.00 Hourly Rate

Alignment Wheel Balancing

24 Hours Road Service & Towing

Jasvir Singh (765) 987-7000

ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ 2 ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਜੌਹਨ ਆਰ ਕਪੂਰ, ਐਮ ਡੀ ਅਤੇ ਨਾਰਥ ਸ਼ੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈਲਥ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਕਦੀ ਚੈਕਅਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਇਆ। ਇਸ ਸਿਹਤ ਮੁਆਇਨੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ

ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ। ਇਥੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਕਪੂਰ ਕਾਰਡੀਓਵੈਸਕੂਲਰ ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ

ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਔਠ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਇਕ ਸਿਹਤ ਮੁਆਇਨਾ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਦੋ ਸੌ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਾਇਆ। ਇਸ ਮੁਆਇਨੇ ਵਿਚ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਗਲੂਕੋਜ਼, ਲਿਪਿਡ ਲੈਵਲ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਰ ਇਕ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਡਾ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਖੁਦ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈਆਂ

ਦਰਪੇਸ਼ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਲਥ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ

ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਯੋਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ।

ਸੈਣੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ: ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਪੜ੍ਹੇ ਵਕੀਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਜ ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ 2.5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਕਰਕੇ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫਦ ਗੇਅ ਜੇ. ਮੈਕਡਗਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਸ. ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਿੰਨਭੇਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਦਸਦਿਆਂ ਇੱਕ ਯਾਦਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੇਅ ਜੇ. ਮੈਕਡਗਾਲ ਜੈਨੇਵਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਹਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਮੈਕਡਗਾਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰੇ ਸਲੂਕ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਫਦ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਭੇਜਣ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਲੂਕ ਉਸ ਸਲੂਕ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਭਰਾਵਾਂ ਭੋਲਾਨਾਥ

ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ 1978 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਜਹਾਜ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1980 ਦੀਆਂ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਟਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਹਾਰ ਸਿਰਫ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੱਟੜ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1993 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਜਹਾਜ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵਾਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਦੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾਈ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਫਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਯੂ ਐਨ ਐਚ ਸੀ ਆਰ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਚੀਫ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਫੌਰੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਤਕਤਫ਼ੂਮਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ ਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਜੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਲੋਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ 62 ਸਾਲਾ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ, ਕਤਲੇਆਮ ਭੜਕਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਹ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ

ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਗਈ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਮੁਜਾਹਰਾ: ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਤਕਤਫ਼ੂਮਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਬੈਨਰ ਫੜ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਸਾੜੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਾਗੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਥੇ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਾਗੇ ਵਾਪਰੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਲਾਮਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੁਨਾਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ 7, ਰੇਸ ਕੋਰਸ ਰੋਡ ਲਾਗਲੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ।

ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਇਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਹੜੀ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ 12 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਦੇ ਸੁਰਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਚਿੱਠੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੁਲਾਇਮ ਨੇ ਅਮਰ ਤੇ ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ (ਸਪਾ) ਨੇ ਲੰਬੀ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ,

ਰਾਮਪੁਰ ਤੋਂ ਸਾਂਸਦ ਤੇ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਹਰ

ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਵਲੋਂ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ - ਅਮਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 14 ਸਾਲ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਖਿਲਾਫ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਟੀ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਨਾਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਨੂੰ ਕਮੀਨਾ ਅਤੇ ਪਾਗਲ ਤੱਕ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੋਲਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਬਸਪਾ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਲੋਕਮੰਚ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਪਾ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਝ ਵੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਬਲਾਗਿੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 14 ਸਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੁਣ 14 ਦਿਨ ਪੁਰਾਣੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਬੁੱਠੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਥਿਤ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਪਾ ਨੂੰ ਆੜ੍ਹੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਮੁਲਾਇਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਿਆ, ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਰੈਫਰੈਂਡਮ

21 ਫਰਵਰੀ, 2010-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਆਪੀਲ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ-ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਇਕ ਕਮਰਾ, ਇਕ ਛੋਟਾ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਗੁੰਬਦ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਰੈਫਰੈਂਡਮ (ਰਾਇਸੁਮਾਰੀ) 21 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ ਜੀ। ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੈਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ 5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਸ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਅਗਾਉਂ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਰੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰਕਮ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅਸੀਂ ਨਾਈਲਜ਼ ਵਾਸੀ ਉਸ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਆਸਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ।

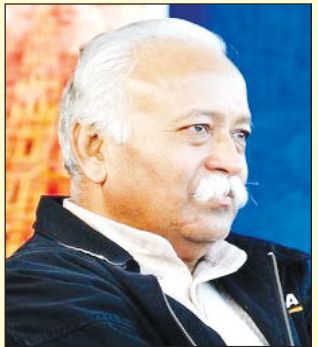
ਦਾਸਰੇ: ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਝਾਤੂਬਰਦਾਰ

Sikh Religious Society of Chicago, Palatine

1280, Winnetka St. Palatine, IL 60067 Ph. 847-358-1117

ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕ ਹੁਣ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੁਆਲੇ ਹੋਏ, ਸੰਘ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ

ਮਰਾਠੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸੇ

ਮੁੰਬਈ : ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਉਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਤੇ ਸੰਘ ਪ੍ਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜਕ ਪਈ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਤਲਖੀ ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਸਬ ਅਰਬਨ ਸਥਿਤ ਉਸ ਦੇ ਬੰਗਲੇ 'ਮੰਨਤ' ਅੱਗੇ ਲੰਬੀ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮਾਈ ਨੋਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਨਸੀਅਤ ਦਿੰਦਿਆਂ 'ਮੁੰਬਈ ਟੂ ਕਰਾਚੀ' ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਟਿਕਟ ਨੁਮਾ ਬੈਨਰ ਵੀ ਲਹਿਰਾਏ ਗਏ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਆਗੂ ਅਨਿਲ ਪਰਾਬ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਏਨਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਛੱਡ ਕੇ ਉਥੇ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਬੰਬੀ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮਰਾਠੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਜੇ ਰੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਉਸ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੋਹ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਜਾਂ ਕਰਾਚੀ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਨੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ 'ਮਾਈ ਨੋਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਸਾੜੇ ਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਾਈਟ ਰਾਈਡਰਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਰੋਪੀਅਨ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਾਰੀ

ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮਾਈ ਨੋਮ ਇਜ਼ ਖ਼ਾਨ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ।

ਉਧਰ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀਵਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਿੱਛ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਸ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਨਗਰ ਕੇਵਲ ਮਰਾਠੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਵਲੋਂ ਜ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਆਰ ਐਸ ਐਸ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਤਬਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਸਠੀ (ਮਨਸ) ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਆਵਾਜ਼ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਸੰਸਠਾ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਣੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਗਵਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਆਗੂ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਕੇਵਲ ਮਰਾਠੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ

ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਜੱਬਲਪੁਰ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਘ ਆਗੂ ਰਾਮ ਮਾਧਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗਤਬਤ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐੱਮ.ਐੱਨ.ਐੱਸ. ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰਾਮ ਮਾਧਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਰ ਐਸ ਐਸ. ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਮਾਧਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗਤਬਤ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਆਗੂ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਘ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਰਫ਼ ਮਰਾਠੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਥੇ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਮਾਣ ਮਰਾਠੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਮਰਾਠੀਆਂ ਨੂੰ

ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੇਕ ਹੁਣ ਭਗਵਾਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇੱਕੋ ਬਾਲੀ 'ਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਾਠੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਬੀਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਵਲੋਂ ਮਹਾਠਾਵਾਦ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਮਰਾਠੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਾਠੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਮ ਮਾਧਵ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਜਾਂ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1992 ਦੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਤੇ ਲੁਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਮ ਮਾਧਵ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ-ਕਰਨਾਟਕ ਸੀਮਾ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਰਾਠੀ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਧਵ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮ 'ਚ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮਰਾਠੀ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਖ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰਾਠੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਰਾਹ 'ਚ ਅਤਿੱਕਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 370 ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਬਣਾਏ ਭੈਣ-ਭਰਾ

ਰੋਹਤਕ: ਹਚਿਆਣਾ ਦੇ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਗੋਤ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋੜੇ ਦੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਜਬਰੀ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਚਲ-ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਅਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੇਟਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਨਾ ਵਸਣ ਦਿਤਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ 10 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੌਣਕ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਨੂੰ 28 ਫ਼ਰਵਰੀ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਰਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਗੀ ਪਿੰਡ ਲੈ ਗਏ। ਉਧਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਤੀਸ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਵਲੋਂ ਭਾਗੀ-ਬਿਹਰੇਡ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਨੀਵਾਲ ਗੋਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੁੱਤਰੀ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੈਨੀਵਾਲ ਗੋਤ ਦਾ ਮੂਲ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੈਨੀਵਾਲ ਗੋਤ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦੁਲਹਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬੈਨੀਵਾਲ ਗੋਤ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਹੱਦ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਰਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲਈ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੈਨੀਵਾਲ ਗੋਤ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਵਾ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤੀਸ਼ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ

ਲੰਡਨ: ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਿਲਣਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਲਾਮ ਕਹਿਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ।

ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਮੈਟਰੋਪਾਲੀਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਨੂੰ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਤਰੀਕਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੁਣ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਸਿਰਫ਼ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਣ, ਹਵਾਈ ਚੁੰਮਣ ਦੇਣ ਜਾਂ ਗਲੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਡੇਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 74 ਫੀਸਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਾਲਗਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਜਾਂ ਸਾਥੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 69 ਫੀਸਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ

ਸਿਰਫ 45 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੱਥ ਧੋਣ ਦੀ ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਕੋਅਰਕੋਸ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ 1000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਸ ਸਰਵੇ ਵਿਚੋਂ 67 ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹਨ।

ਖੋਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਡੇਵਿਜ ਹੋਮਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਸਾਡੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫੁਹਣਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਅਕ ਸਹਿਹੋਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫੁਹਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰਵਾਇਤਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੁਹਣ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ।" ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੱਧ ਯੁਗੀ ਜੰਗਜੂ ਯੋਧੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

62 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਤਾਰੀਆਂ

ਭਰਬਨ : ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਵਾਰਕ ਦੋਸਤ ਵਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ 62 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਇਲਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦ ਮਹਾਸਾਗਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1948 ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਦੇ 10 ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਤਲਾਕ

ਪੈਰਸ : ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੁਲਹਨ ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਨੀ ਸਪੀਅਰਸ ਦਾ ਕੁਝ ਜਿਆਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਦੇ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤਲਾਕ ਮੰਗਣ ਲੱਗੀ। ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਨੀ ਸਪੀਅਰਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਜੈਸਨ ਏਲਨ ਤੋਂ 55 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਦਾਂ ਲਾਇਰ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਦੁਲ੍ਹਾ-ਦੁਲਹਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਜੀਣ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਚੀਆਂ।

ਪਰ 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਉਥੇ ਟਾਉਨ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿਸਣ ਲੱਗੇ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਹਸ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ ਤਲਾਕ ਮੰਗਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਡਿਪਟੀ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਨੇ ਵਿਚ ਦੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਦੁਲਹਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੱਧ ਤੇ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆਈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਆਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਇਦਾਂ ਹੀ ਤੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਲਈ ਆਵੇਦਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਢਿੱਡ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ 13 ਗੋਲਫ਼ ਦੀਆਂ ਗੋਦਾਂ

ਏਡਿਨਬਰਗ: ਲੈਬਰਾਡਰ ਨਸਲ ਦੇ ਇਕ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਢਿੱਡ 'ਚੋਂ ਗੋਲਫ਼ ਦੀਆਂ 13 ਗੋਦਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਕ੍ਰਿਸ ਮਾਰਸਿਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਆਂਸਕਰ ਦੇ ਢਿੱਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਕੋਈ ਅਸਾਮਾਨਤਾ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਕ੍ਰਿਸ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਸਕਰ ਨੂੰ ਡੰਡਰਮਲਾਇਨ ਹਾਲਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੋਲਫ਼ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਘੁਮਾਉਣ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ 5 ਸਾਲ ਦੇ ਆਸਕਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ 13 ਗੋਦਾਂ ਹਨ।

ਹਿਮਾਚਲ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖਟਮਿਠੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ

ਬੀ.ਕੇ.ਚੰਮ

ਗੁੰਡਲਦਾਰ? ਤ੍ਰਾਸਦੀਪੂਰਨ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। 1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ-ਝਗੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਸੂਬੇ ਤੀਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਜੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਪਸ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਇਜ਼ਕੇ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਤੀਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਹਿਮਾਚਲ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਸੀ ਉਦੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗਾ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਹਿਮਾਚਲ ਨੂੰ ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਡ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅੰਕੜੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚਲ ਰਹੀ

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸ਼ਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦਰਮਿਆਨ ਬਹੁਤ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਰਾਜਗ

ਦੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਹਿਯੋਗ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਜਬੂਰੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਮਿਆਦ 2013 ਤਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਰੁਧ ਆਪਸ 'ਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਏ ਹਨ। ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਪੈਕੇਜ 2003 'ਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਹੌਲੀਫੋ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਬਸਿਡੀ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸੂੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਰਾਜਗ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ

ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ. ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2010 'ਚ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਮੂਲ ਤਰੀਕ 2013 ਤਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੁੱਡਾ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2010 ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਮਾਚਲ ਵਰਗੀਆਂ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਲਾਇਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਟੈਕਸ

ਛੋਟਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਣਾਅ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਵੀ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

ਪਰ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਦੇਣ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੂਰੂਆਤ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਭਵਿੱਖ, ਖੇਤਰੀ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਵਾਦ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।

ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਖਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਚਲ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਵਜੋਂ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਗ ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ

ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਣੀ ਚੱਠਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਲੈ-ਦੇ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਦੇ ਉਲਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੁਕੇ ਸਵਾਰਥ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਵਾਰਥ ਰੁਕਾਵਟ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੂਰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ	ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj
Member, American Immigration Lawyers Association

- Estate Planning
- Personal Injury
- Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ

ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ ਨਵਾਬ ਨਸਰਉਲਾ ਖਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 2003 'ਚ 85 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਫੌਜੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਰੀਵਾਈਵਲ ਆਫ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ (ਏ ਆਰ ਡੀ) ਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਅਕਸਰ ਇਕ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦ ਉਹ 15-16 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਮ ਨਵਾਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਕਦੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬੱਝੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰ 'ਚ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਨਿਕਲਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੱਝੀ ਉਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੀ ਤੇ ਤੌਰ ਲਈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੋਤਾ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਬੇਲਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬੱਝੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਵੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਵਾਬਜ਼ਾਦੇ ਨਸਰਉਲਾ ਖਾਨ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਛਾਂਟੇ ਉਸ ਬੇਲਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਵਾਬਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਕੋਈ ਐਰਾ ਗੈਰਾ ਨਹੀਂ।

ਬੇਲਦਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਦੱਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਸਰਉਲਾ ਖਾਨ ਵਿਰੁਧ ਬਾਣੇ 'ਚ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਸੀ ਸੋ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਰਕਤ 'ਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਨਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਜ਼ਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਲ ਲੈਵਲ 'ਤੇ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਨਵਾਬ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਗ਼ੈਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਆਨਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾਇਆ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਟੰਗ ਅੜਾਉਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਬੇਵਸੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਲੈਣ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਵਾਬਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੂੰਡੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਨਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਆਦਮੀ। ਸੋ ਮੁਆਫ ਵੀ ਪੀੜਤ ਬੇਲਦਾਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨਸਰਉਲਾ ਖਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਕੋਠੀ ਜਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਲਦਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਲਦਾਰ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਪੁਤਰਾ ਜੇ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਛਾਂਟੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੰਗ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ।'

ਸਾਹਿਬ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਲਈ। ਬਸ ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ ਉਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਖੁਦ ਡੀ. ਐਮ. ਨੇ 3-4 ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋਈ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜੇਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀਓਂ ਮੁਅੱਤਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਡੀ. ਐਮ. ਆਪਣੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਕੋਟ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਚ ਪਾਈ ਹੋਰ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਚੈਕ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਇਕ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੇ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਬਣਦਾ ਤੋਹਫਾ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਇਕ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਅਫਸਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਾ ਤੁਆਰਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਇੰਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਚੋਣ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਕਰਦਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਲਖਨਊ ਦਾ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਦਾ ਇਕ ਐਮ. ਪੀ. ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਕੁਟਾਈ ਕਰਦੇ ਟੀ. ਵੀ. 'ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਉਥੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਮੇਜਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਨੂੰ ਐਸੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਸੋਰੇਨ

ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਵਾਬ ਨਸਰਉਲਾ ਖਾਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਪ-ਹੁਦਾਰਪਣ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਦੋ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਲਾਦਸਤੀ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਾਲਾਤਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਲਾ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਕੀਤੇ, ਡੀਗਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਉਲਝਾ ਕੇ ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਜਰਾ ਵੀ ਖੋਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਉਹ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਕੋਮੀ ਤੇ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕ੍ਰਿਸਟ ਮੁਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਸਵਿਟਜਰਲੈਂਡ ਸੰਸਾਰ 'ਚ 'ਨਾ ਕਾਹੂ ਸੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜ ਦੀਨਾਕਰ ਦੇ ਲੰਗੇਟੀਏ ਯਾਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਨਾ ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਮਿਲਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਅਵਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਇਸੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਜਨਰਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਜਨਰਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਤਰ ਅਵਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਸਜ਼ਾ (ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ) ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਭਾਂਪ ਲਈ ਤੇ ਸੈਨਾ-ਮੁਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਾ ਆਰਡਰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾਕਾਰ ਸੈਣੀ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ , ਤਿਹਾੜ ਭੇਜਿਆ

ਟੋਰਾਂਟੋ: 1984 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ (46) ਨੂੰ ਬੀਤੀ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਧੀ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ 6 ਜੁਲਾਈ 1984 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ 5 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੈਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਆਗੂ ਸਨ। ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ 255 ਯਾਤਰੀ ਸਵਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 17 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਚਲੇ ਇਸ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਚਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਸੈਣੀ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਲਈ ਸੈਣੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ। ਸਾਲ 1995 ਵਿਚ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਉਡਾਣ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸੈਣੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ

ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੈਣੀ ਨੇ ਬੀ ਏ ਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲਾਅ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਪਰਾਧਕ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਉਸਦਾ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤਿਹਾੜ ਭੇਜਿਆ : ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਕੋਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ. ਆਈ. ਏ.) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਛਗਿਛ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਤਾਜ਼ਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਪਰ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 5 ਜੁਲਾਈ 1984 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੀ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਉਡਾਣ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 1988 ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1994 ਵਿਚ ਉਹ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਵਾ ਕੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 26 ਸਾਲ ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਜੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਟੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਕੋ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੁਹਰੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ*

ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਮਲ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੱਖਣ ਦੇ ਅਲਵਾਰਾਂ (ਸੰਤਾਂ) ਤੋਂ ਹੋਈ। ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸਨ- ਇੱਕ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਵੇਦਾਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਧਵਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਕੰਨਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਫੈਲਾਇਆ। ਮਾਧਵਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਵਿਆਸ ਤੀਰਥ ਅਤੇ ਨਰਹਰੀ ਤੀਰਥ ਵਰਗੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਂਭਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਾਖਾਂ ਸਨ ਸ਼ੈਵ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਨਵ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਲ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਜਦੋਂ ਫੈਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਰਾਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੱਖਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਾਖਾ ਸ਼ੈਵ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ। ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਭਰੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸੀ। ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਚੌਧਵੀਂ ਤੋਂ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ। ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ, ਵੱਲਭ, ਸੂਰਦਾਸ, ਮੀਰਾ ਬਾਈ, ਕਬੀਰ, ਤੁਲਸੀਦਾਸ, ਰਵਿਦਾਸ, ਨਾਮਦੇਵ, ਤੁੱਕਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਕਰਮ ਕਾਂਡ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਗੁਣ-ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀ ਆਮ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਭਗਤੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਿਆ। ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਰਗੁਣ ਤੇ ਨਿਰਗੁਣ। ਸਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਦੋ ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਤੀ ਤੇ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਦੀ ਰਾਮ ਭਗਤੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਨਿਰਗੁਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਅਸੀਮ ਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਜਾਂ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਂਭੀ। ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਿਆਂ, “ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ” ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਗਰੀਬ ਛੀਬੇ ਨੇ ਆਤਮਕ ਉੱਚਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਕੌਡੀ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਨੇ ਕਪੜਾ ਤਣਾ-ਬੁਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਗਰੀਬ ਜੁਲਾਹਾ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਵਿਦਾਸ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਸੂ ਢੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉੱਘਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗਰੀਬ ਜੱਟ ਧੰਨਾ ਵੀ ਉੱਠ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, “ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਾਟਰੇ ਉਨਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਿਭਿ ਗੁਸਾਈਆਂ ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ॥”

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਵਰਣ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਉੱਚੀ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਆਧਾਰੇ॥ ਨਾਮਦੇਉ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਕਬੀਰ

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੇ ਨਾਉ

ਦਾਸਰੇ ਮੁਕਤਿ ਭਇਓ ਚਮਿਆਰੇ॥ (ਪੰਨਾ 498)

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1399 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕਾਸ਼ੀ (ਬਨਾਰਸ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਚਮੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਸਥਾਪਤ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਈ ਵਾਰ ਸਹਿਣੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਾਰਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਘਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-

ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕੁਟ ਬਾਢਲਾ ਢੇਰ ਢੇਵੰਤਾ
ਨਿਤਹਿ ਬਨਾਰਸੀ ਆਸ ਪਾਸਾ॥
ਅਬ ਬਿਪ੍ਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਿਹਿ ਕਰਹਿ ਡੰਡਉਤਿ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸਰਣਾਇ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸਾ॥ (ਪੰਨਾ 1293)

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰ ਤਿਲੋਚਨ ਸਧਨਾ ਸੈਣ ਤਰੈ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ॥” (ਪੰਨਾ 1106) ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਜਿਵੇਂ, “ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜਾਗਰ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਾਟੇ ਕਾਗਰ॥” ਪਰ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ, “ਹਰਿ ਸਿਉ ਹੀਰਾ ਛਾਡਿ ਕੈ ਕਰਹਿ ਆਨ ਕੀ ਆਸ॥ ਤੈ ਨਰ ਦੋਜਕ ਜਾਹਿਗੇ ਸਤਿ ਭਾਖੈ ਰਵਿਦਾਸ॥” (ਪੰਨਾ 1370) ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਭਗਤ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, “ਅਬ ਕਹੁ ਰਾਮ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ॥ ਤਜੀਲੇ ਬਨਾਰਸਿ ਮਤਿ ਭਈ ਬੋਰੀ॥ ਰਹਾਉ॥ (ਪੰਨਾ 326) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਇਸੇ ਮਿੱਥ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ 'ਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਲਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੀ ਬਾਣੀ ਰਚ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ:

“ਤੇਰੇ ਕੀਆ ਤੁਝਹਿ ਕਿਆ ਅਰਧੇ
ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਤੁਹੀ ਚਵਰ ਢੇਲਾਰੇ॥...
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਨਾਮੁ ਤੇਰੇ ਆਰਤੀ
ਸਤਿਨਾਮੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭੋਗ ਤੁਹਾਰੇ॥4॥ (ਪੰਨਾ 694)

ਨਿਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਭਗਤ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮਕਾਂਡ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੂਰਤੀ ਅੱਗੇ ਦੁੱਧ, ਫਲ, ਜਲ, ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਧੂਪ ਆਦਿ ਦਾ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀ ਥਾਂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖੋਖਲੇਪਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਛੇ ਨੇ ਜੂਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਫੁੱਲ ਭੋਰੇ ਨੇ, ਜਲ ਮੱਛੀ ਨੇ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਸੱਪ ਨੇ ਜੂਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ:

“ਦੁੱਧ ਤ ਬਛਰੈ ਥਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਉ॥1॥
ਫੂਲ ਭਵਰਿ ਜਲ ਮੀਨਿ ਬਿਗਾਰਿਉ॥
ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਲੈ ਚਰਾਵਉ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲ ਅਨੂਪ ਨ ਪਾਵਾਉ॥1॥ ਰਹਾਉ॥
ਮੈਲਾਗਰ ਬੋਰੇ ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ॥
ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਸਹਿ ਇਕ ਸੰਗਾ॥2॥
ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੋਦਹਿ ਬਾਸਾ॥
ਕੈਸੇ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ॥3॥
ਤਨ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ॥
ਗੁਰੂ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਵਉ॥4॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੇਰੀ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ॥ (ਪੰਨਾ 525॥

ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮਾਂ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਭੇਟ ਕਰਾਂਗਾ? ਸੁਗੰਧੀ ਨਾਲ ਧੂਪ ਦੀਪ ਅਤੇ ਨੈਵੇਦ ਵੀ ਜੂਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਾਂਗਾ? ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ-ਜਨਮ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜੋ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਹਿਲ-ਮਾੜੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ”। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੰਪਰਦਾਈ ਵਿਦਵਾਨ ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ, “ਚਮਰਟਾ ਗਾਠਿ ਨ ਜਨਈ॥ ਲੋਗੁ ਗਠਾਵੈ ਪਨਹੀ॥ ਰਹਾਉ॥” ਆਦਿ। ਭਗਤ ਜੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਕਾਸ਼ੀ (ਬਨਾਰਸ) ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਬਨਾਰਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜਿਵੇਂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਵੰਡ ਆਦਿ ਦੀ ਕੱਟੜਤਾ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਗਤ ਜੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਜਿਸਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਡਾਉਣਾ ਇੱਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਅਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਮੰਨਦੇ ਸੀ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਰਕ ਜਾਂ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ‘ਹਰਿਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਰੇ’ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਮ, ਚਿੰਤਾ, ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉੱਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਵੀ, “ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੇ ਨਾਉ” (ਪੰਨਾ 1345) ਵਿਚ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਭਾਵ ਆਤਮਕ-ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਹੈ, ਨਾ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਨਾ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਸੂਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਪ-ਕਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਕੋਈ ਡਰ-ਭੈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਸਦੀਵੀ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁਜਾ ਜਾਂ ਤੀਜਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ (ਭਾਵ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ)। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸਦਾ ਉੱਘਾ ਅਤੇ ਵੱਸਦਾ-ਰੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਮਨੁੱਖ (ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਾਸੀ) ਜੋ ਸਾਡਾ ਸਤਸੰਗੀ ਹੈ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਭਗਤਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਹੱਦ-ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸੌਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿਤਾਂ ਕਾਰਨ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਲ ਪਿੱਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਸੀਂ, “ਜੇ ਹਮ ਸਹਰੀ ਸੋ ਮੀਤ ਹਮਾਰਾ” ਹੋ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਤਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਥਾ
600 ਘੰਟੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇ DVD
ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿ ਸਿਰਫ (Audio)ਆਡੀਉ ਵਿੱਚ ਹਨ।
ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਦੀਆਂ 55CD ਸੀਡੀਆਂ ਦੀਆਂ
2Mp3CD ਅਤੇ 400 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ 12CD ਸੀਡੀਆਂ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ।

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨੀ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੇਵਾ.COM ਨੇ
ਨਿਤਨੇਮ ਤੇ ਸੁਖਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ English ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ
ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ eMail ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ
ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ
ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ www.Gurbanisewa.Com ਤੋ Free Download ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣਾ Email Address ਭੇਜੋ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀ
ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਥਾ ਦੀਆਂ Free CD ਸੀਡੀਆਂ ਭੇਜ ਸਕੀਏ। ਦਾਸ: ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ (ਡੈਲਸ) ਟੈਕਸਸ
Phone : 972 - 234 - 4111 - eMail : SVFoundation@Yahoo.com

ਇੱਕ ਨੇ ਪੰਜ ਪਾਲੇ, ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਪਲਿਆ

ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਦੇ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਜੇਠ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵਰਗੇ ਦਿਨ ਬੋਹੜਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਬੜਾਏ ਹੋਣ। ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੱਠ-ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੋਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸੌ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰ ਦੀ ਰੋਣਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਦੇ ਸੋਚਿਓ ਕਿ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਬੋਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਚਲੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਉੱਠੀ ਲਾਲਚ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਪਿਉ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਉ ਨੇ ਪੰਜੇ ਪੁੱਤਰ ਮੋਢੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ਸਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੇਗਾ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਖੇਤ ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ (ਸੁਹਾਗੀ) ਫੇਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜ੍ਹ ਸੁਰਗਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਾ। ਇਕ ਦੋ ਗੋਝਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ, ਕਹਿਣਾ ਮੱਟੀਆ ਤੇਰਾ ਭਾਰ ਜਿਆਦਾ ਏ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੇ ਨਾਰੇ ਤੇ ਬੱਗੇ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਰੋਣਾ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਖੇਤ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪੱਲੀ ਵਿਛਾ ਬਿਠਾ ਦੇਣਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘਰੋਂ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਨੀ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਰੋਟੀ ਤੇ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜ੍ਹੀ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ। ਬਲਦ ਵੀ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਣਾ ਸ਼ੇਰਾ ਹੁਣ ਬੈਠ ਜਾਓ ਆਪਾਂ ਦਮ ਲੈ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚੀ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ।

ਜਦੋਂ ਬਲਦਾਂ ਤੇ ਬੀਜ ਬਜਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਾ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣਾ, ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤ ਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੰਜੂਸ ਤੇ ਕਿਰਸੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਨ

ਅੱਸੀ ਵਿਚ ਫੋਰਡ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਜਦ ਹੀ ਟਰਾਲੀ ਬਣਾ ਲਈ, ਵਾਹੀ ਬਿਜਾਈ ਹੁਣ ਟਰੈਕਟਰ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਚਾਚੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਬਲਦ ਹੁਣ ਫਾਲਤੂ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ, ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਦੋ ਬਲਦ ਤੇ ਰੋੜ੍ਹੀ ਵੇਚ ਕੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਵਾਲਾ ਰੇਹੜਾ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਘਰੋਂ ਜਾਵੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਗਊ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੇ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਰਡ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢੋਗੇ ਮੈਨੂੰ

ਦੂਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੱਗ ਵਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਵੀ ਵਾਧੂ ਦੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਦੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਬੋਲੋਤੀ ਚੀਜ਼ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਕਿਰਸਾਨੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਧ ਚਾਕਰੀ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਾੜਿਆ। ਆਪਣੇ ਦੇਸੀ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜ-ਘੜ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਸੈਟ

ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਬਚੀ। ਬਾਪੂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਝੋਲਾ ਚੁੱਕ ਤੀਜੇ ਦੇ, ਪੁੱਤ ਤੇ ਨੂੰਹ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਲਗਵਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਸਬਜ਼ੀ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ, ਚੋਥੇ ਦੇ ਘਰੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਚੋਥੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਪੜੇ ਅਜੇ ਕੱਢੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਨੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਜਮੀਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੰਗ ਲਿਆ। ਇਹ ਦੇਸ ਔਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੀ ਗੁੱਤ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦਾ, ਪੁੱਤ ਵੀ ਬੇਬੋਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦੇ ਜਾ ਬੈਲ ਖੜਕਾਈ, ਉਸਨੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੰਗਾ ਜੱਗ ਲਾਇਆ। ਫੇਰ ਮੰਗ ਬੈਠਾ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਜਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਪੁੱਤ ਕਹੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਜਮੀਨ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਲਵਾ ਦੇ ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਮਾਸਟਰ ਰੂਮ (ਕਿੰਗਰੂਮ) ਤੇਰਾ। ਪਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੁੱਤ ਕਪੁੱਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਦੇ ਮਾਪੇ ਕੁਮਾਪੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਔਲਾਦ ਕਿਹੋ ਜੇਹੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਇਥੇ ਵੀ ਨਾ ਗੱਲ ਬਣੀ, ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਧੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਦੋ ਦਿਨ ਧੀ ਨੇ ਖਵਾਇਆ ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਕਹੇ ਜਦੋਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਦੇ ਤੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਨੇ

ਤਸਵੀਰ: ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿਉ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਬਲਦ ਵੇਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਤੁਰੀ ਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗੀ ਫੇਰਦੇ ਤੇ ਆਖਦੇ ਟਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗਾ ਫੇਰੇ ਤੋਂ ਕਣਕ ਦੱਬੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਨਾਜ ਘੱਟ ਹਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਬਲਦ ਘਰੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਿਨ ਦੋਵਾਂ ਬਲਦਾਂ ਨੇ ਪੱਠਿਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਵੀ ਮੋਮ ਬਣ ਪਿਘਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੱਗ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਵੱਧ ਸਹੇੜੀਆਂ ਸਹੁਲਤਾਂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਵਿਆਹੇ ਗਏ। ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਥਾਈਂ ਸੈਟ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੇਪਰ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਸਾਬਣ ਨੂੰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰੀ ਕਾਨੀ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗ ਹੋਇਆ। ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹਿਲ ਦਾ ਬੂਢਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਖੋੜਾ ਟਾਈਮ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਲੰਘਿਆ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੋਤਾ-ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਬੁੱਢਾ ਦਾਦਾ ਜੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦੀ ਖੰਘ ਤੋਂ ਅਲਰਜੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੁੱਤ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੋੜਾ ਟਾਈਮ ਬੀਤਿਆ ਤਾਂ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੇਬੇ-ਬਾਪੂ ਆ ਗਏ, ਤਿੰਨ ਬੈਡਰੂਮਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਪੂ

ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਅੱਗੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੈਤਾਨੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਰੋਏ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਔਲਾਦ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਅੱਤ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਿਡਾਏ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ, ਪਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੀ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਲੋ ਇਨਕਮ ਵਾਲੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਸਕਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਫਿਉਨਰਲ ਹੋਮ ਵਿਚ ਪੁੱਤ-ਨੂੰਹਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਗਿੱਲੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੌਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ, ਦੋਹਤੇ-ਦੋਹਤੀਆਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਅਲਾਪ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਕਰਨੈਲ ਸਿਉਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਨੈਸ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੱਕਦਾ। ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਸਪੀਚ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਇਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮਨਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਨੂੰਹਾਂ

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856

ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਭਰ-ਭਰ ਫੜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਰੂਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਆਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੀ ਇਹੀ ਦਿਖਾਵਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਕੋਲ? ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਬਣਾਈਏ, ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕਣ ਨਾ ਦੇਈਏ, ਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਵੀ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੱਥੇ ਸਿਹਰੇ ਬੰਨੇ ਤੇ ਅਰਬੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਫਿਰ ਮੇਵਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇਣਗੇ।

ਬੋਮੁਖ

ਪੀਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਝਾੜਾਂ 'ਤੇ? ਰੁਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਪੱਤਰ ਰੋਣ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ।

ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਮੈਲ ਪਲੀਤੀ ਹੁਣ ਇਥੇ ਨਾ ਉਥੇ ਦੇ ਨਾ ਇਥੇ ਦੇ, ਨਾ ਉਥੇ ਦੇ ਨੂੰਡੇ ਖਾਂਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ

ਪਥਰੀਲੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਛਾ ਗਈ, ਬੁੱਢਾਂ ਪਈਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕੁਝ ਕਰਦੇ, ਜਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਤੇ

ਹਾਏ ਉਹ ਵਤਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਤੈਥੋਂ ਦੂਰ ਸੀ ਹੋਏ ਕਿਉਂ ਹਾਏ ਉਹ ਬਾਬਲ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬੋਮੁਖ ਹੋਏ ਕਿਉਂ

ਪੀਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪੁਛਣਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਨੇ ਪੀਲੇ ਬਦਰੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਜੋ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਟੰਗੇ ਨੇ।
-ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੱਦਵਾਲ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਕਤਖੋਰ, ਗੁੱਸੇਖੋਰ, ਕੰਮਚੋਰ, ਫੁਕਰੇ, ਨਿਕੰਮੇ, ਕਾਹਲੇ, ਠੰਡੇ, ਆਲਸੀ, ਹਿੰਮਤੀ, ਦਲੇਰ, ਝਗੜਾਲੂ, ਡਰਪੋਕ, ਕੰਜੂਸ, ਸਤੀਅਲ, ਅਤੀਅਲ, ਹੰਕਾਰੀ, ਮਦਾਰੀ, ਲਾਲਚੀ, ਹੱਸਮੁੱਖ, ਬੁਝੜ, ਸੰਜਮੀ, ਵੈਲੀ, ਸਰਾਬੀ, ਅਮਲੀ, ਅਫੀਮਚੀ, ਚਮਚੇ, ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ, ਮੁਰਖ, ਮਸਤ, ਬੋਗੈਰਤ, ਸੂਰਮੇ, ਅਣਖੀ ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਹੈ ਸਿਰਖਾਣੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਦੇ ਤੇ ਅਕਾਉ ਸਿਰਖਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਲੱਭਣੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸਵੇਰੇ ਜਾਗਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਕਈਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਖਾਣ ਦਾ ਕਾਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਨਾ ਖਾ ਲੈਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਪਚਦੀ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਖਾਹਮਖਾਹ ਲੱਤ ਅੜਾਉਣਾ, ਖਾਹਮਖਾਹ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਘ ਦੀ ਪਤਾਲ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਸੌਂਕ ਹੈ। ਇਸ ਸੌਂਕ ਸੌਂਕ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਨ ਭਰ ਦਾ ਅਮਨ ਚੈਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਪੁਆੜਾ ਵੀ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਖਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਅਜਿਹੇ

ਸਿਰਖਾਣੇ

ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ

ਸਿਰਖਾਣਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਛਪਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਖਾਣ ਦੇ ਸੌਂਕੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਮੰਨੇ ਭਾਵੇ ਨਾ ਮੰਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੌਂਕ ਸੰਪਾਦਕ ਕੋਲੋਂ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਾ ਅਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਹਾਵੀਰ ਚੱਕਰ, ਵੀਰ ਚੱਕਰ, ਪਦਮਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਖਾਣੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਲਾਣਾ ਸਿਉਂ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲਾਣਾ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿਰਖਾਣਾ ਅਕਸਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਹਿਣੀ ਹੈ, "ਹਾਂ, ਉਹ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਂ, ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਾਂ, ਉਹ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕੱਠੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।" ਗੱਲ ਕੀ ਲੇਖਕ ਭਾਵੇਂ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਸਿਰਖਾਣੇ ਦਾ ਫੋਨ ਮੈਨੂੰ ਆਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲ ਤੂੰ ਲਿਖਿਐ? ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ ਹਾਂ। ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਝੋਪ ਮੰਨਿਆਂ ਸਿਰਖਾਣਾ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਹਾਕੀ ਵਾਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਕੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਬੋਲੀ ਗਿਆ।

ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮੈਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਾਲੇ ਸ. ਪੁਰੇਵਾਲ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ।" ਮੈਂ ਟੋਕਿਆ, "ਯਾਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਿਰੇ ਲਾ ਲਿਆ ਕਰ, ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਛੱਡਿਆ ਕਰ।" ਪਰ ਉਹ ਸਿਰਖਾਣਾ ਚੜ੍ਹੀ-ਲੱਬੀ ਤੋਂ ਬੋਨਿਆਜ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਟੋਪਕਿਰਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਸੀ, "ਆਹ ਫਲਾਣਾ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਫਲਾਣਾ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਦਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢ ਬੈਠਾ, ਫਲਾਣਾ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੱਗਦਾ ਈ ਨਹੀਂ, ਫਲਾਣਾ ਮੈਕਡਾਨਲਡ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ, ਫਲਾਣਾ ਤੇ ਖੁਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਢੋਲਕੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਅਖਵਾਉਂਦਾ, ਫਲਾਣਾ ਪੰਥ ਦਾ ਭਗੌੜਾ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ

'ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ' ਵੀ ਕਰ ਚੁਕਿਆ।" ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ, "ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਜ ਕਰ ਕੇ?" ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਕ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਕ ਘੱਟ ਤੇ ਬੰਦੇ ਆਲੋਚਕ ਜਿਆਦਾ ਓ।" ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ। ਮੈਂ ਤੇ ਲਿਆ ਦੁੱ ਨੇਰੀਆਂ।" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੂਈ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਜਾਉਂਦੀ ਮੇਰੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਅਖੀਰ ਮੇਰੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਫਿਰ ਮਿੱਤਰੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਨਾਲ ਆਂਡਾ। ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿਰਖਾਣਾ ਬੋਲਿਆ, "ਲੱਛ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਰ ਗਏ, ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਭੈਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।" ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਸੁਭੈਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਹੁਣ ਛਾਂਦਾ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ?' ਉਹ ਗੀ...ਹੀ...ਦੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਫੋਨ ਕੱਟਿਆ:

ਜੇ ਕੋਈ ਦੱਸੇ ਗੱਲ ਤਜੁਰਬੇ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਸੁਣ ਲਈਏ, ਗਲ ਨਾ ਪਈਏ। ਬਣ ਜਾਈਏ ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖਦੇ ਰਹੀਏ, ਨੀਵੇਂ ਬਹੀਏ।

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਉਸ ਦੀ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ ਜਾਰੀ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ "ਮੈਂ ਤੇ ਲਿਆ ਦੁੱ 'ਨੇਰੀਆਂ।" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਹੜੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ?" ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਨੇਰੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਉਡੀਕ" ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਯੱਥਲੀਆਂ ਮਾਰੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਟੋਕਿਆ, "ਉਹ ਭਾਈ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋਗਾ ਵੀ?"

ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਲੈ ਦੇ ਵੇ ਮੱਛਰ ਨੇ ਖਾ ਲੀ ਤੋੜ ਕੇ...

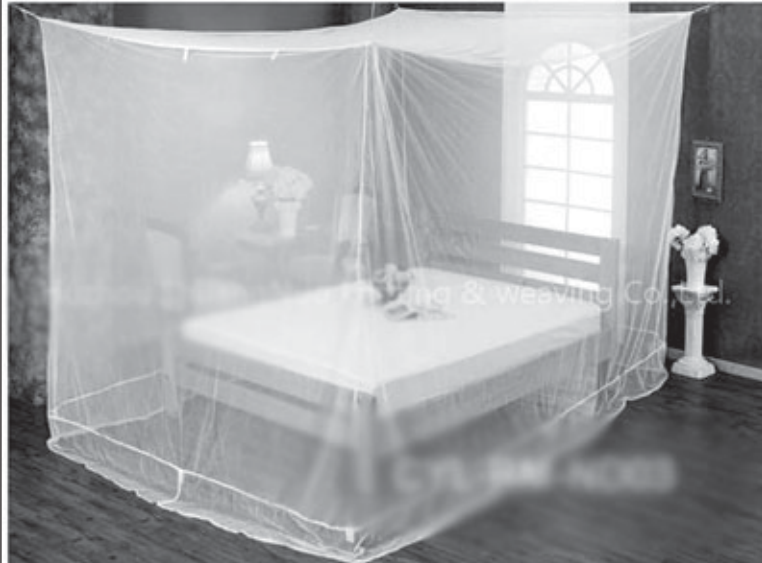
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੀ ਕੱਟ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਰੋਂਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਡੀਕ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਕਈ ਬੰਦੇ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਫਰਾਟੇ ਵਾਂਗ ਪਟਾਕ ਦੇਣੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਇਹਦੇ ਮਤਲਬ ਤੇ ਅਰਥ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਧੁੱਪ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰੇ ਤੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਬੱਦਲੀ ਜਲ-ਥਲ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਾਵਤ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਗਿੱਦੜ-ਗਿੱਦੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹੈ ਜਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਗਿੱਦੜੀ ਵਿਆਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਚਲਾ ਭੇਦ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਨਰ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਮਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲੱਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰਨੀ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਨਮ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਇਕ ਨਰ ਤੇ ਮਾਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਜੰਗਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਪਰ ਜੰਗਲ 'ਚ ਦਸ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚਾਰ ਗਿੱਦੜੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸੇ ਲਈ ਵਿਆਹ ਦਾ ਚਾਅ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜੇ ਚਿਰਾਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੋ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਹਾਵਤ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ? 'ਕਿੱਕਰ 'ਤੇ ਕਾਟੇ ਰਹਿੰਦੀ' ਬੇਤੁਕੀ ਬੋਲੀ ਹੈ ਪਰ ਛੜ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਬੱਕਰੀ ਸੁਣ ਤੇ ਲੋਹੜੀ ਵੰਡਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ 'ਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਛੜੇ ਕੱਟੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਝਾਂਜਰਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਵਧ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਘੱਟ। ਮਨੁੱਖ ਲੱਖ ਚਲਾਕੀਆਂ ਕਰੇ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਘੇਰ ਘੇਰ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਧਰ ਆ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ 'ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਦੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ।' ਮੁਰਗੀ ਰੋਜ਼ ਆਂਡਾ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਂਡਾ, ਆਂਡਾ ਰਹੇ ਜਾਂ ਇਹਦੇ 'ਚੋਂ ਬੱਚਾ ਨਿਕਲੇ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਟਿਕਣਾ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੀਭ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰਫਲਾਂ ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੱਛਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਟਿਕਾ ਕੇ ਦੰਦੀ ਵੱਢਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੋਂ ਮੱਛਰ ਨਹੀਂ ਕਾਬੂ ਆ ਰਿਹਾ-ਇਸ ਕਰਕੇ...।

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਪਾਟਿਆਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੇਲੇ ਕੁਚੈਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਚਾਨਣੀ ਵਰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਕਈ ਸਾਧਾਰਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਰਥ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਦੇ ਮੱਛਰ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਟੀਕਾ ਨਾ ਵੀ ਲੁਆਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੱਛਰ ਦਾ ਡੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇ ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਜੁੱ ਜਿੱਡਾ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਜੀਵ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਮੱਛਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ 'ਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਵਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਦੇਵੀ ਬਿਜਲੀ 'ਜੈ ਹਿੰਦ' ਕਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਮੰਜਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਂਗਣ ਵਿਚ ਡੱਠਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਘੜਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਮੱਛਰ ਦੁਆਲੇ ਪਟਾਕੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਹਨੇ ਕਦੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਵੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੇਕ ਡਾਂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮੱਛਰੇ ਹੋਏ ਮੱਛਰ ਨਾਲ ਭਲਵਾਨੀ ਘੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਮੱਛਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਉਲਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਮੱਛਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਘੇਰਾ ਘੱਤ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੱਛਰ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਤੇ ਖਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਛਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹਥਿਆਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਟਰੱਕ, ਟਾਂਗੇ, ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਭੱਜੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਮੱਛਰ ਤੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੋਣੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਇਕ ਰੰਗੀਲੇ ਜੱਟ ਨਾਲ ਦੋ-ਗਾਣਾ ਬੜਾ ਹਿੱਟ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਗੀਤ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸਾਲ ਵੱਜਿਆ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੰਜੇ ਜੋੜ ਕੇ ਲਟਕਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਬੜਾ ਕਚੁਮਰ ਕੱਢਿਆ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ-

ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਰੱਖੇ ਨੇ
ਬੇਬੇ ਨੇ ਚੋਰੀ ਜੋੜ ਕੇ
ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਲੈ ਦੇ ਵੇ
ਮੱਛਰ ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਤੋੜ ਕੇ।

'ਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌ ਜਾ ਨੀ
ਚਾਦਰ ਦਾ ਪੱਲਾ ਮੋੜ ਕੇ...'
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰ 'ਚ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਆਮ ਨਹੀਂ ਖਾਸ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਨੇੜੇ ਝੁੰਗੀਆਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਵੇਰ ਵੇਖ ਕੇ ਜਦੋਂ ਹਰ ਤੀਜੇ ਘਰ ਦੀ

ਲਈ ਦੇਸੀ ਘੀ ਤੇ ਬਦਾਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਦਾ ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਲੇਰੀਏ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮੱਛਰ ਦਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਹੱਲਾ ਡੋਂਗੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਏਡਜ਼ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਐਚ ਆਈ ਵੀ ਪਾਜੀਟੇਵ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵੰਡਣ ਵਿਚ ਮੱਛਰ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਈ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਲੇਰੀਏ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਕਲੋਰੋ ਕੁਈਨ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਮੱਛਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਹੋਰ ਬੜੇ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮੱਛਰ ਮਾਰਨ ਤੇ ਮਲੇਰੀਏ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਏ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਜਟ ਵੀ ਨੌਂ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ. ਜਾਂ ਮੱਛਰਮਾਰ ਦਵਾਈ ਦੇ ਛਿੜਕਾਉਣ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਚੁੱਪਚਾਪ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਛਰਾਂ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਅਰਥਾਂ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਜਨਾਸ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਡੇਢ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਆਏ ਸਾਲ ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ-ਕੰਡੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਜਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਵੇਖੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਲ ਡੇਢ ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਛੂਆ ਛਾਪ ਵਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੰਨੇ ਕੁ ਆਡੋਮਾਸ ਕਰੀਮ ਤੇ ਟਿੱਕੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਹਿਸਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਜੇ ਔਸਤਨ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਈਏ ਆਏ ਸਾਲ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਮੱਛਰ ਦੇਵਤੇ ਮੂਹਰੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਜੋਂ ਮਜਬੂਰਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਲੇਰੀਏ ਤੇ ਡੋਂਗੂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲਈ ਔਸਤਨ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ

ਸਾਲਾਨਾ ਡੇਢ ਸੌ ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਮੱਛਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਾ ਮਲੇਰੀਆ ਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਮੱਛਰ ਦੇ ਸਿਤਮ ਤੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਡਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਲ ਮੋੜਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੱਛਰ ਤੇ ਅਮਲੀਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੂੜਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਅਮਲੀ ਠਾਕੁਰ, ਜੈਲਾ ਤੇ ਭਜਨਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ 'ਫੌਜੀਆਂ ਟੈਟ ਚਾਹੀਦਾ'। 'ਅਮਲੀਓ ਟੈਟ? ਛਾਉਣੀ ਪੌਣੀ ਆ?'। 'ਸਾਲਾ ਮੱਛਰ ਨੀ ਸੌਣ ਦਿੰਦਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ, ਆਂਹਦੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮੱਛਰ ਭਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਟੈਟ ਹੈਗਾ'।

'ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਕਰੋ'।
'ਆਹ ਲੈ ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਜੋ ਮਰਜੀ ਕਹਿ ਹੁਣੇ ਦੇਗ। ਰਾਤ ਅੱਜ ਇਹਦੇ ਬੱਲੇ ਕੱਟਣੀ ਆਂ।' ਤੇ ਫੌਜੀ ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਅਮਲੀਆਂ ਉਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਮੁਫਤ 'ਚ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਮਲੀ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਛੰਨਾ ਛੱਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਲੰਬੜਾਂ ਆਲੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਤੋਂ ਘਰਦੀ ਕੱਚੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਦੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਾਲੇ ਕਹੀ ਜਾਣ ਅੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਸੌਣੇ। ਵੱਢ ਤਾ ਫਾਹ, ਸਾਲੇ ਮੱਛਰ ਦਾ। ਠਾਕੁਰ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਆਇਆ ਕਿ ਘਰੇ ਚਲ ਕੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਣਾ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਤਾਣ ਕੇ। ਉਧਰ ਜੈਲੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਨੂੰ ਪੀੜੀ ਖਾਧੀ 'ਚ ਭੁਲ ਗਿਆ ਚੇਤਾ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨੋਂ ਝੋਲੇ ਖਾਂਦੇ ਘਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ।

'ਜੈਲਿਆ ਇਹ ਸਾਲਾ ਕੋਠਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ। ਦੋ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ।'
'ਭਜਨਿਆਂ ਹਾਲੇ ਪੈੜਾਂ ਈ ਕੀਤੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ।' ਜੈਲਾ ਬਾਂਸ ਦੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਲਾ ਦੇਖੇ।
'ਸਾਲਿਆਂ ਛਿੱਕੂਆ ਜਿਹਾ ਉਪਰ ਛੱਤ ਪਈ।'
'ਚੱਲ ਫਿਰ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਸੌਣੇ ਆਂ ਅੱਜ।'
'ਚੜੀਏ ਕਿਦਾਂ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਪੌੜੀ ਤਾਂ ਚੜਾਈ ਨੀ।'
'ਇਹ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਐ ਬਲਦਾਂ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਲੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।'
'ਬਈ ਸਿਆਣਾ ਤੂੰ ਬੜਾ' ਤੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਨੂੰ ਕੋਠਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪੰਜਾਲੀ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਚੜਦੇ ਅਮਲੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰ ਉਤੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਜਾ ਪਏ।
'ਮਰ ਗਏ ਉਏ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ।' ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਠਾਕੁਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਨਬੜ ਵੇਖੀ। ਨਾ ਸਾਹ ਨਾ ਸੱਤ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਉਹਦੀ ਪੀਨਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਿੱਧਾ ਜਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸਰਪੰਚ ਦਾ। ਆਂਹਦਾ 'ਜੈਲਾ ਤੇ ਭਜਨਾ ਮਰ ਗਏ।'
ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਵੀ ਪਾਧਾ ਨੀ ਪੁਛਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਬਾਣੇ ਫੋਨ। ਆ ਗਿਆ ਛੋਟਾ ਬਾਣੇਦਾਰ ਪਲਟਨ ਲੈ ਕੇ। ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰੇ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਦੀ ਡੱਬੀ 'ਚੋਂ ਪਾਈਆ ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਢੇ 'ਚੋਂ ਤੋਲਾ ਅਫੀਮ ਫੜੀ ਗਈ। ਲੈ ਗਏ ਬੰਨ ਕੇ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬਾਣੇ। ਢਾਈ ਸਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਿਤੇ ਛਿਆ

ਗੱਲੀ-ਬਾੜੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 925-752-8025

ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਠਾਕੁਰ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਮਿਲਣ। ਭਜਨਾ ਆਖੇ, 'ਫੌਜੀ ਸਾਲਾ ਮਰਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ।'
'ਉਹਨੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਆਂ।'
'ਸਾਲੇ ਦੀ ਮੁਫਤ ਦੀ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਨੇ ਜੇਲ ਖੁਆਤੀ। ਇਥੇ ਹੁਣ ਮੱਖੀਆਂ ਵਰਗਾ ਮੱਛਰ ਪੀਦਾ ਖੂਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ। ਹੁਣ ਕੀਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਕਹੀਏ। ਨਾ ਨਾਗਣੀ ਮਿਲਦੀ ਏ ਨਾ ਪੱਤੋ।'
ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਆਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਜਗਰਾਓਂ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਅਮਲੀ ਜਾਗਰ ਲਿਆਇਆ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਚਨੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਢਾਈ ਸੌ ਦੀ ਮੱਛਰਦਾਨੀ। ਤੇ ਦਿਨੇ ਨਿਆਣੇ ਲੈ ਕੇ ਮੱਛਰਦਾਨੀ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਕਰੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਤੇ ਨੇਚੁ ਹੋਏ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਘਰੇ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਝ 'ਚੋਂ ਲੈ।'
'ਤੇਰੇ ਖੁਰਕ ਪਈ ਐ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਏ ਅਖੇ, ਮੱਝ 'ਚੋਂ ਲੈ।'
'ਬੇਹ ਪੈਣਿਆਂ ਮੈਂ ਆਈ ਹਾਂ ਜੈਲਦਾਰਾਂ ਦਿਓ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਠੋਕੇ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ।'
'ਪਾਲਾ! ਉਹ ਤਾਂ ਮੁੰਡਾ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਆਂਹਦੇ ਤਾਂ ਸੀ ਮਾਸਟਰ ਲਗਣਾ। ਠੋਕੇ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ?'
'ਖੋੜਿਆ ਦਿਮਾਗਾ ਮਾਹਟਰ ਹੀ ਲੱਗਿਆ। ਠੋਕੇ ਤੇ ਨਿਆਣੇ ਪੜਾਉ।'
'ਚੱਲ ਚੰਗਾ! ਪਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਬੜੀ ਦੀਦ ਕਰਦਾ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਰੁਪਏ ਅਧੀਆ ਸਸਤਾ ਦਿਆ ਕਰੂ।'
'ਅਕਲ ਦਿਆ ਅਨ੍ਹਿਆਂ ਤੇਰੇ ਠੋਕੇ ਉਤੇ ਨੂੰ। ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੰਜ ਹਜਾਰ ਨੂੰ ਉੱਕੀ ਪੁੱਕੀ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਤਾਂ ਠੋਕੇ ਤੇ ਆਂਹਦੇ ਨੇ।'
'ਹਦਿਆਂ ਭੋਂਕ ਫਿਰ।'
'ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਬਾਹਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।' ਤੇ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਚੱਕੀ ਬਾਲਟੀ, ਛੱਡਿਆ ਕੱਟੜ ਤੇ ਪਸਮਾ ਲਈ ਮੱਝ। ਕੁਤਤੀ ਤੇ ਮੱਛਰ ਮੱਝ ਨੂੰ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾ ਗਏ। ਉਹ ਅੱਠ ਗਈ ਟੱਪ ਕੇ। ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਚੇਤਾ ਪਈ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਏ। ਇਹ ਉਪਰ ਪਾ ਕੇ ਚੋ ਲੈਂਦੇ ਆ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਲੈਣ। ਤੇ ਨਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਗੁੱਲ। ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਹੇਠਾਂ ਬਾਲਟੀ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਦੁਹਾਈ।
'ਬਚਨੀਏ ਭੱਜ ਕੇ। ਬਹਿ ਗਿਆ ਬੋੜਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹਨੂੰ ਤੂੰ ਕੱਲ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਨੀ ਦਿੱਤਾ।'
'ਵੇ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ?' 'ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਪਸਮਾ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ।' ਚਾਰੇ ਬਣ ਜੁੜ ਗਏ।
'ਹਾਏ ਤੇਰਾ ਬਹਿ ਜਾਏ ਬੋੜਾ ਬੋੜਿਆ।'
'ਤੇ ਇਸ ਬੇਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ।'
'ਤੇਰਾ ਫੱਕਾ ਨਾ ਰਹੇ।'
'ਠਹਿਰ ਜਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਦੀਵਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਨੀ ਆਂ ਤੇ ਚੱਕ ਲਈ ਖੁੰਡੀ ਬਚਨੀ ਨੇ।'
'ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ ਤੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਪੱਤਿਆ ਦੇ, ਟੁੱਟ ਪੈਣਿਆ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਝੋਟੇ ਤੇ ਪਾਈ ਫਿਰਦਾ। ਮੱਝ ਤਾਂ ਇਧਰ ਅੜਿੱਗਦੀ ਆ।' ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਗਰ ਦੋਣ 'ਚ ਸਿਰ ਫਸਾਈ ਅੱਧਾ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਖਾਸ ਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਚਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਵਾਲੇ

ਸਵਾਲ: ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕੀ ਸੀ?

ਜਵਾਬ: ਵੇਖੋ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਜਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅਸਰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸੀ।

ਐਸ. ਐਸ. ਧਨੋਆ* ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਧਾਰਮਿਕ ਲਗਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਆਦਾ ਗਹਿਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਜਾਂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਨਾ ਲੈ ਸਕੀ। ਹਾਂ ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੋਵੇ, ਆਦਿ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਤੁਸੀਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਜਾਂ ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਹਸੇ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਨਿੱਠ ਕੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਕਰਨੇ ਲਿਆ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁੰਬਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਸਮਝ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਦੈਵੀ ਆਸ਼ੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਲ 1699 'ਚ ਆ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੰਗਠਤ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਨਿਗੂਣੀ ਜਿਹੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਵਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਧੋਸ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮੂਲ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਨੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤਹਿਤ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਰਖਣੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੁਲਮ ਤਸੱਦਦ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਖਾਤਰ ਖੜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਹ ਮੂਲ ਕਦਰਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤਦ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ।

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਬੇ-ਕੁਚਲੇ, ਗਰੀਬ ਲੋਕ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਆਗੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਕਦਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਕਦਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਮੁੜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਆਗੂ ਰੋਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ

ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਧਨੋਆ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਜੋਗੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਦਰਸ਼ਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਰੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਘੜੂਆਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਣ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਐਮ. ਏ. ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਐਲ. ਐਲ. ਬੀ. ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਕੇਂਡਰ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਹਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾਇਆ। ਸਾਲ 1989 'ਚ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮਿਲੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੌੜੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਤਹਿਤ ਵੀ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਕੇਸ ਲੜਿਆ। ਉਹ ਕੇਸ ਭਾਵੇਂ ਹਾਰ ਗਏ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਕੂਝ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਐਡਵਾਂਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਸ਼ਿਮਲਾ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਥੇ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 4-5 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿੱਤ ਆਪਣੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਲਹਾਮ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਐਸ. ਐਸ. ਧਨੋਆ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ-ਮਨੌਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ 'ਖਤਰਾ ਬਾਹਰ' ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਲੋਂ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਛਾਪ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਟ ਸਾਈਮਨ ਦੇ ਨਾਮ ਖੁੱਲਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵਧ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਉਹੋ ਹੀ ਦਾਅਵੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵਿਪਰੀਤ ਸਨ। ਬੱਸ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਾ ਚੋਖਟਾ ਗੋਚਰ ਵਲੋਂ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਮਿੱਥ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਚੋਖਟਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਰੂਪੀ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਚੋਖਟੇ ਤੋਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਲ ਪਰਤਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵਧ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਖਾਹਮਖਾਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਰਾ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਏ, ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗਲਤ ਪੈਰੋ ਤੇ 'ਤੇ ਲੜਿਆ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਰੋੜ ਤਾਅਨੇ ਮਾਰੀ ਜਾਈਏ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿਡੋਂ ਹਰੇਕ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਤੜਾ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੱਖ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਬਣ ਗਿਆ ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਸੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰਖੇ ਰਖਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੇਹੱਦ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1966 ਦੇ ਉਸ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮਜ਼ਮੂਨ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਮਾਜੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੈਰ ਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਜੀਹੀ ਸਲੂਕ ਅਤੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਫਤਿਹ ਦਾ ਫਲ ਹੀ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਜ ਵੀ ਚੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਡਰ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਤੱਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੀ ਰਖਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਠਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ। ਇਸੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵਿਚ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਕਟਦਿਆਂ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਰੋ! ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਕਬੂਲਿਆ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲੀ ਰਖਿਆ, ਉਹ ਇਤਨੇ ਨਿਰਜਿੰਦ ਅਤੇ ਨਿਰਬਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੰਦਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਉਠੇ ਹਨ? ਤੇ ਭੈਭੀਤ ਵੀ ਇਤਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਹੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਮਜ਼ਮੂਨ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤੇ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਇਹ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਮੁੜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਵਾਲ: ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕਿੱਥੇ ਬੱਝਾ?

ਜਵਾਬ: ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਸੋਟ ਸਾਈਮਨ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਸੋ ਮੁਢ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ

ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ ਲਈ ਤੋਗ ਚੁਕਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਆਧੁਨਿਕ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ 'ਚੋਂ ਇਤਾਲਵੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕ ਅਨਤੋਨੀਓ ਗਰਾਮਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਸਭ ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠਤਾ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਿਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਡੰਕਾ ਜਮਰੌਦ ਅਤੇ ਦੌਰਾ ਬੈਬਰ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕਿਧਰੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਕਿਧਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਭਟਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੰਗਦਿਆਂ ਹੀ ਵਿੰਗਦਿਆਂ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ:ਕੀ ਇਸ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ?

ਜਵਾਬ:ਵੇਖੋ! ਇਹ ਸਮਝ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁੱਠੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਰਾਗੀਆਂ ਢਾਡੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁੱਠੀਆਂ ਪੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾ-ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰੀ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਡੋਗਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਾਰਨ ਸਭ ਦੁਸਰੇ ਜਾਂ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਸਾਡੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਪਹਿਲ ਗਾਸਲ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦਰਾਂ ਹੀ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੌਣ ਤੇ ਮੈਂ ਕੌਣ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜੋ ਛਿੱਜ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹਨ।

ਸਵਾਲ:ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਾਲ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਸੀ?

ਜਵਾਬ:ਵੇਖੋ! ਵਿਚਾਰ ਕੋਈ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਕੌਲ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ-ਤਾਜ਼ਗੀ ਉਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਗਰਦੇ-ਗੁਬਾਰ ਜ਼ਰੂਰ

ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਝ ਗੁਰਮੁਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਾਲੇ-ਬੋਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ, ਸੋਚ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਨੂੰ ਮਘਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਕਤ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪਹਿਲ-ਤਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਧਮਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨਤੋਨੀਓ ਗਰਾਮਸ਼ੀ ਨੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਿਤ੍ਰਵਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਭੂਮਿਕਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਦਾ ਮੰਤਵੀ ਸਿੱਟਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਵਕਤ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸਾਂਤਮਈ ਸੰਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇਰਾਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾ ਉਠੀ ਸੀ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਆਗੂ ਰੋਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਵਾਲ:ਜੇਕਰ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ?

ਜਵਾਬ:ਮੇਰਾ ਨੁਕਤਾ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੋ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪੱਕੀ ਆਸਥਾ ਵੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ-ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇ ਚੋਖਟੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਵਰੋਸਾਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਲੈਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਕਾਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚਲਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗਲਤ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਖਾਲਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਲਣ ਦੀ ਫੋਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਸੱਚ ਮੰਨਿਓ, ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਉਸ ਵਕਤ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਪੁਰਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾ 'ਤੇ ਵਾਲਟ ਵਿਟਮੈਨ ਵਰਗਾ ਅਮਰੀਕਨ ਕਵੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਜ਼ਰ

ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀ ਸੰਨ 1982 ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਸਾਰਿਕ ਜਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਵਿਗਰਹ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਏਨਾ ਉਦਾਸ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਰਪਸ ਰਾਜ ਓਸਟੀਓਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ 31 ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਖਦਸ਼ੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਚੀ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਚਣੇ ਖਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਤਰਕ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਤਾਏ ਆ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂ ਦਸਤੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਚਲਦਿਆਂ ਸਭ ਸਮਾਜਕ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਤਾਂ ਖੁਦ-

ਬ-ਖੁਦ ਹੀ ਚਲੀ ਆਉਣੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਯਾਨਿ ਆਪਣੇ ਸੰਭਾਵੀ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੀ ਤਸਵਰ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਦੂਸਰਾ ਦੁੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਸੌਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਨੀ ਗਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਿਰੁਧ 'ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ' ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੁਹਾਈ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਏ ਰਾਜਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਜੋ ਖਾਮੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਦੂਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਰਸਤੇ ਚਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਅਸੀਂ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਵਾਲ: ਪਰ ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਕੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਖਤ ਪੁਨੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ? **ਜਵਾਬ:** ਮੈਂ ਇੰਦਰਾ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤੁਕਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਉਸ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਖਾਮੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਸੀਂ ਕੀਤੀ ਉਸ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਸਨ। ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੀਫ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ। ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਹੱਤਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ

ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਦੁਰਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਲਖ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਲੈ ਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕੀ ਨਾ ਹੋਇਆ? ਪੰਜਾਬ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਿਰੰਤਰ ਟਿਕੀ ਰਹੀ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1991 ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਦਸਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਜਮੂਨ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਬੀ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਨੇ ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਮਜਮੂਨ ਆਪਣੇ

ਦਰਜ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਫੇਰ ਗੱਲ ਆਈ ਗਈ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹੋ ਹੀ ਲੇਖ ਸਾਲ 1993 'ਚ ਡਾ. ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਪਾਲਿਟੀ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਲੇਖ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਕਿਆਸੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਾਂਝਿਆਲੀ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਪਰਖ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਜਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁਧ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਫ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰਨ ਵਲ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਬਦਕਿਸਮਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇ 'ਪਿੱਜੇ' ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ-ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਵੇਖਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

*ਫੋਨ: 91-11-26183166

ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨਤੋਨੀਓ ਗਰਾਮਸ਼ੀ ਨੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਿਤਵਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਭੂਮਿਕਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ 'ਚ ਮਹਾਨ ਪੁਨਰ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਉਥਾਨ ਦਾ ਮੰਤਵੀ ਸਿੱਟਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਵਕਤ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇਰਾਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾ ਪਾ ਉਠੀ ਸੀ। 18 ਵੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਆਗੂ ਰੌਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ, ਓਸ਼ੋ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 85 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਨਵਰੀ 86 ਤੱਕ, ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ "ਦੀ ਲਾਸਟ ਟੇਸਟਾਮੈਂਟ" ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੇਠਲੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਚਾਰ ਉਤੇਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹਨ;

? ਓਸ਼ੋ! ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੇਹਤਰ 'ਸ਼ੋਅਮੈਨ' ਕੌਣ ਹੈ? ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਰੋਨਲਡ ਰੀਗਨ?

-ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਰਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ "ਸ਼ੋਅਮੈਨ" ਹਾਂ।

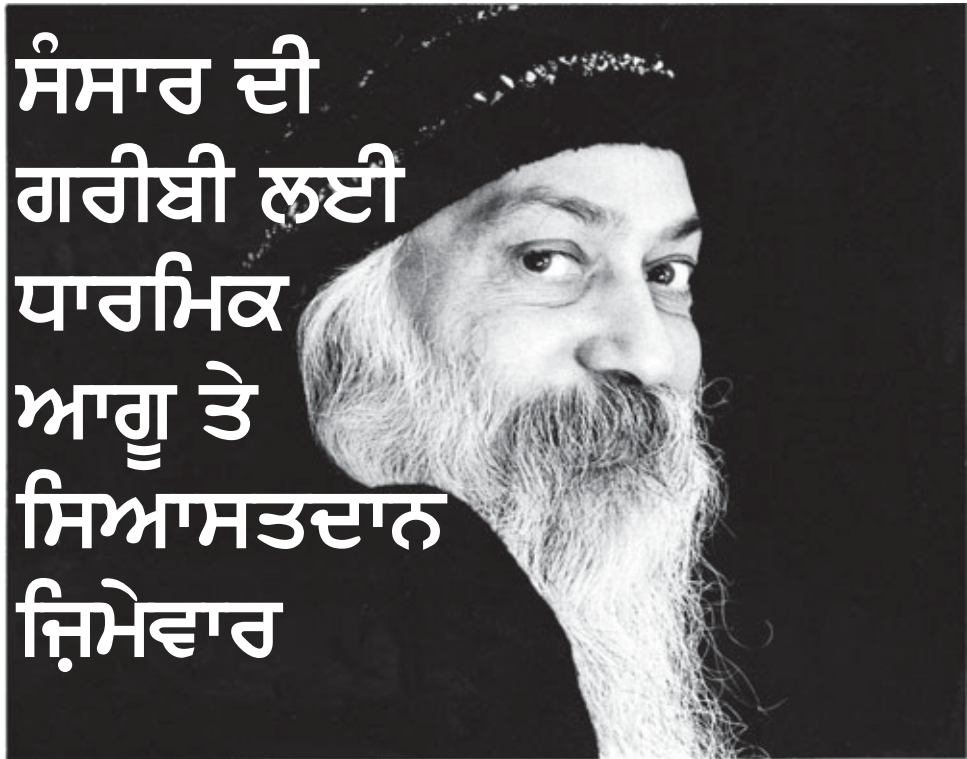
? ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਥੀਏਟਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਸ?

-ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਰਕਸ ਹੈ-ਮੇਰਾ ਕਾਰਵਾਂ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

? ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਧਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਈਥੋਪੀਆ ਵਿਚ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ?

-ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਲੋਕ ਪੀੜਤ ਕਿਉਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਡਤਾਂ-ਪੁਰੋਹਤਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ ਗਰਭਪਾਤ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੂਰਖ ਪੋਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਭਗਵਾਨ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਗਰੀਬੀ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗਰੀਬੀ ਤੁਰੰਤ ਵਿਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗਲਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਆਈ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ, ਮੁਸਲਿਮ ਖਲੀਫਾ, ਈਸਾਈ ਪੋਪ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ "ਰੋਲਸ ਰੋਇਸ" ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ-ਮੈਂ ਇਥੋਪੀਆ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਥੋਪੀਆ ਇਸ ਨਾਲ ਬਚ ਜਾਏਗਾ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਲਸ ਰਾਇਸ ਲੈ ਜਾਉ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਪੀਆ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ। ਇਥੋਪੀਆ ਪੋਪ ਦੀ

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਲਸ ਰਾਇਸ ਵੇਚਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ.....ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ? ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਉਹ ਜੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੈਂ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ-ਪੂਰੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਘੁਮੱਕਤ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਨ, ਚਾਕੂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ-ਉਹ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕ ਮਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਲਸ ਰਾਇਸ ਵੇਚਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ? ਮੈਂ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਜਨਸੰਖਿਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਹੈ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਅਤੇ ਗਰਭਪਾਤ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੁਰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਤੱਕ ਲੈ ਆਉਣ।

? ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ?

-ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ-ਦੇ ਹੋਰ

ਰੋਲਸ ਰਾਇਸ..... **? ਏਨੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਕੁੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?**

-ਮੈਂ ਸਮਲਿੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵਿਪਰੀਤ ਲਿੰਗੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੀਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਆਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬੰਧਨ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ-ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ-ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਉਠ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋਵੇ? ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਸ਼ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ?

ਤੁਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੈਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ-ਉਹ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ-ਉਹ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਰਾਜੀ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ-ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਈ, ਅਦਾਲਤ, ਕੋਈ ਰਾਜ ਨੇਤਾ, ਕੋਈ ਪੁਰੋਹਤ-ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸੰਘ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੰਘ ਹੈ। ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਹਾਨਤਮ 'ਸ਼ੋਅਮੈਨ' ਹਾਂ। ਔਰਤਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ।

? ਮੇਰਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਕਾਂਧਿਆ ਦੇ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰੀਰਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੋ?

-ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਸਹਿਜ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਸਹਿਜ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੈਥੋਲਿਕ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਓ ਤੇ ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਉਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਹਸਤਮੁਥੈਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਮਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਧਾਰਣ ਸਹਿਜ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਜ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ-ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਏਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਏਗਾ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਿਣਤੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ-ਫੇਰ ਮੈਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਇਸਦਾ ਵੀ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ।

? ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ, ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ?

-ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ-ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵੈਰਤਾ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ। ਜੇ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਘਿਰਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ-ਦੇਰ ਅਵੇਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਘ੍ਰਿਣਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਪਿਆਰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਮੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਈਰਖਾਲੂ ਨਹੀਂ-ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਨਹੀਂ-ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ।

ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਅਖੁਬਾਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਮੈਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ, ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ, ਮਸੀਹਾ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਵਾਂਗੂ ਸਨਮਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚਾਹਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਬਦਨਾਮ ਹਾਂ-ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ....?

ਅਨੁਵਾਦ-ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਦੇ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਲੰਮੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਖੇਪ ਗੱਲ, ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਤੇ ਕਿਨਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾ ਕੁ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹੀ ਸੰਖੇਪਤਾ ਟਿੱਚਰ, ਬੋਲੀ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਟੂਕ ਜਾਂ ਲੜੀਫੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਜਿਹਨ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਬੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਭ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਤੇ ਪੋਰਸ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ-

-ਬੋਲ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?
-ਉਹੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਜਾ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆਈ ਅਜਿਹੀ ਸਖਸੀਅਤ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਬਾਬਾ ਲਾਲੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਵੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੇ ਹਵਾ 'ਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਗੱਲ-ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਲਾ, ਧਰਮ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਭ ਖੰਡਾਂ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਲਾਮੁਕਤ ਤੇ ਸਥਾਨਮੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਖੜੋਤਮੁਕਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਮਗਰੋਂ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਸ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਹੈਂਡ-ਪੰਪ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਰੋਂ ਇਕ-ਅੱਧੀ ਬਾਲਣੀ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਜੋ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।

ਐਨਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਾਬੇ ਲਾਲੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਪਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਬੰਦਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਦਾ ਹੋਵੇ।

ਰਾਜਪੁਰੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਖਰ ਵਧੀਆ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲ 'ਬਰਿਜਿਜ਼ ਆਫ ਮੈਡੀਸਨ ਕਾਊਂਟੀ' ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

“ਚੰਗਾ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਕੇਵਲ ਲਾਈਟ ਤੇ ਸ਼ੇਡ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ 'ਚ ਬਿਠਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਈਟ ਤੇ ਸ਼ੇਡ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਤੇ ਸਬੂਲ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਪਰ ਲਾਈਟ ਤੇ ਸ਼ੇਡ ਵਾਂਗ ਸ਼ੇਖਰ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚਕਾਰ ਐਨਾ ਕੁਝ ਅਣਚਾਹਿਆ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ ਸਟਿਲ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ੇਖਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਿਆ ਕਿ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਤੇ ਡਾਇਲਾਗ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਲਿਖੇ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਬੇ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ:

“ਬਾਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਾਂ ਫੇਰ ਕਰਾਂਗੇ ਸ਼ੇਖਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਚੁਣ ਲੈ, ਜੋ ਸੂਟ ਕਰਨੀ ਸੌਖੀ ਹੋਵੇ।”

ਕਹਾਣੀ ਲੱਭਣ ਦਾ ਗੁਣਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਚੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਗੰਮਰਾਹੀ' ਸੁਣਾਈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜੋ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਮੌਤ ਮੁਤਦਿਆਂ, ਜੋ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਡਰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਪਿਤਾ ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਵਾਂ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੁਰਾ ਦਿਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ-ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਆਂ। ਹਰ ਥਾਂ ਬਾਰੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮੋਹ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ 'ਕੱਠੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤੰਦ ਜੁੜ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਪਿਤਾ ਇਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਲੱਭ ਲੈਣ 'ਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਮਿਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਰਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਦਰਅਸਲ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਸੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ੇਖਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਸ਼ੇਖਰ ਜੋ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਡੈਡੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬਾਬਿਓਂ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ੇਖਰ ਦੇ ਘਰ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਭੂਤਵਾੜੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਭੂਤਵਾੜੇ ਇਕ ਇਕ ਵੱਡੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। 'ਭੂਤਵਾੜਾ ਸਰਕਲ' ਵਿਚ ਸਤਿੰਦਰ ਨੂਰ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ, ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸਨ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸੀ, ਪ੍ਰੋ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਵਾਨ ਗੋਗੀਅਨ ਤਬੀਅਤ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੁੰਗ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਿੱਕੇ ਭਾਈ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਉਥੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸੀ। ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਕੇ 'ਭੂਤਵਾੜਾ' ਇਕ ਮਿੱਥ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਉਰਫ ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਕੋਈ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਸਤਾਖਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜਦੀਆਂ ਢਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ -ਸੰਪਾਦਕ

ਫਿਲਮਾਂ, ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦਿਨ ਕਦੋਂ ਢਲ ਗਿਆ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਥੋੜੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

“ਬਾਬਿਓਂ, ਆਪਾਂ ਬੱਸ ਵੀ ਫੜਨੀ ਹੈ।”
ਮੇਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਲਾਲੀ ਸਾਹਬ ਉਠਣ ਹੀ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ੇਖਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ 'ਗੰਮਰਾਹੀ' ਦੀ ਸਕਰਿਪਟ ਵੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਹੈ।
ਬਾਬੇ ਮੁਸਕਰਾਏ, ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਸਹੀ ਸ਼ੇਖਰ, ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਲੇਟ ਨਾ ਹੋ ਜਾਈਏ।

ਪਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੀ ਲਾਭ ਭਰੀ ਜਿੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਬੈਠ ਗਏ, ਸਕਰਿਪਟ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ।

ਆਮ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ-ਮਰੋੜਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚ ਰੋਪ, ਰੋਸ, ਮੁਜ਼ਰਾ ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਆਦਿ ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਸਕਰਿਪਟ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਸਟੀਫਾਈ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਚੱਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਸਕਰਿਪਟ ਸੁਣਦਿਆਂ ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਹੋਰ ਲੱਗ ਗਏ।

ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਬੂਟ ਪਾਏ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉੱਠ ਪਏ, ਚੰਗਾ ਸ਼ੇਖਰ ਹੁਣ ਚੱਲੀਏ, ਪਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੀ ਜਿੰਦ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਲਿਖੇ ਸੀਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ, “ਬੱਸ ਲੱਗੇ ਰਹੋ ਸ਼ੇਖਰ, ਕਲਾ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੁਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ

-ਲਾਲੀ, ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ 'ਪਰਸਾ' ?
-ਅਜੇ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸਢੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਪੂਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

-ਕਿਉਂ ਬਾਬਿਓਂ, ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਪਹੁੰਚੇ ਫੇਰ?
-ਤਕਰੀਬਨ ਸੌ ਕੁ ਸਢੇ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਬੱਸ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਪਰਸਾ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

-ਗੱਲ ਲੱਗੀ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ?
-ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਕੀ ਲੱਗਣੀ ਸੀ ਗੁਰਦਿਆਲ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰਸਾ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉਠਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਜੀ, ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਤੇ ਮੈਂ ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ 'ਪਰਤਾਪੀ' ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਸਨ, ਮਨਿਆਈ ਖਾਂਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਬਿਓਂ 'ਪਰਤਾਪੀ' ਨੇ ਤਾਂ ਢਾਹ ਲਿਆ ਪਰਸੇ ਨੂੰ।”

ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਠਕ ਜੋ ਉਮਰ ਪੱਖੋਂ ਲਾਲੀ ਸਾਹਬ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ ਬੋਲਿਆ, “ਤੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਾਲੀ ਪਰਤਾਪੀ।”

ਲਾਲੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ, “ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰੇਆਮ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੈਣ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋ-ਬਾਹਰ 'ਕੱਠਿਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੌਰ ਦਈਏ।”

ਉਸ ਪਾਠਕ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, “ਬਾਹਰੋ-ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਲਾਲੀ? ਵਿਆਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਵਾਈਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ, ਭਰੀ ਬਰਾਦਰੀ 'ਚ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਹੀ ਬਈ ਕੋਈ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।”

1990ਵਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ (ਐਨ ਖੱਬੇ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਪੁੰਦਲਕਾ ਛੁਟਦਾ ਹੈ।”

ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ, “ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੋ ਨਹੀਂ ਬਾਬਿਓਂ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਫੇਰ ਸਹੀ ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸ ਜਾਓ ਕਿ ਮੂਲ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇੰਮਪਰੂਵ ਕੀਤਾ ਹੈ।”

ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜ਼ਬਤ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, “ਸ਼ੇਖਰ, ਜੇ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਲਾਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।”

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਤੇ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬੜੀ ਹੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਵਲ 'ਪਰਸਾ' ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਸੰਵਾਦ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਾਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਰ ਵਾਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਹੈ।

ਬਾਬੇ ਲਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਜ਼ੋਰਬੇ ਦਾ ਜੰਮਣਾ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਪਰ ਰੁੱਖਾਂ ਥੱਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਧਾਰਾ ਵੱਧ ਚਲਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਲੈ ਗਏ, ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਗੱਲਬਾਤ ਇੰਜ ਹੋਈ,

-ਸੁਣਾਓ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਵੇਂ ਆਏ?
...ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਜੀ।

-ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਲੀ ਕਰੇ ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਹੈ।
-ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਡਰ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਊ, ਹੋਊ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲਗਦੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਿਵੇਂ ਬੱਸ ਫਾਰਮੈਲਟੀ ਹੋਵੇ।
-ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਜ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ

ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗਿੱਦਤਸਿੰਗੀ ਹੋਵੇ।

ਉਹ ਤਾਂ ਖੈਰ ਹੈ ਹੀ, ਪਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਬਹੁਤ ਸਟਰੋਂਗ ਹੈ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਪਚਵੰਜਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੰਬਰਾਂ ਸਹਿਤ ਐਮ. ਏ. ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਐਮ. ਏ. ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ., ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਫਲਾਂ-ਫਲਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਡਿਪਲੋਮੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਹੈ।

-ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

-ਮੇਰੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਤਿੰਨ ਐਮ. ਏ., ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ., ਡਿਪਲੋਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਤਜਰਬਾ...।

-ਬਸ ਲਗਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀ, ਇੱਕੋ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ 'ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

-ਆਹ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਕਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਬ, ਜੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਹਰ ਐਮ. ਏ. 'ਚ ਪਚਵੰਜਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧ ਨੰਬਰ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣੇ ਸੀ, ਫਿਰ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ., ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੋਰਸਪੋਂਡੈਂਸ ਰਾਹੀਂ (ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ) ਡਿਪਲੋਮੇ ਲਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਣਾ।

-ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣਗੇ ਜੀ।

-ਭਾਗ ਜਾਗਣ ਨਾ ਜਾਗਣ, ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਬਾਬਿਓਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਅਸੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਈ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਲੱਗੇ, ਐਨ ਧੁਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਐਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਪੋਸਟ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੈਂਡੀਡੇਟ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਐਮ. ਏ....

-ਚਲੋ ਗੱਲ ਮੁਕਾਓ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ। ਵਾਕਫ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਇਹੋ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੁੱਝ 'ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ' ਵੀ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਫਿਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰੀਏ।

ਅਸੀਂ ਸੋਫੋਕਲੀਜ਼ ਲਿਖਤ ਨਾਟਕ ਰਾਜਾ ਇਡੀਪਸ ਦੀਆਂ ਰਿਹਰਸਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਜੋ ਹਰਜੀਤ ਕੈਂਥ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ 'ਚ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਲਾਲੀ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਹਰਸਲਾਂ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਏਸ ਗਰੀਕ ਟਰੇਜਿਡੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਬੋਲੀ 'ਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਜ਼ਾਰਤ ਅਵਾਰਾ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਉਰਦੂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਹਰਸਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਰਦੂ ਉਚਾਰਣ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਨਾਟਕ ਉਰਦੂ 'ਚ ਖੇਡਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਗਰੀਕ ਹੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ।

ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਰਦੂ ਉਚਾਰਣ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗ ਤੇ ਗ, ਜ ਤੇ ਜ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਸੋਫੋਕਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਆਪਣੀ ਬਣਤਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾ (ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ) ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਫਰਾਇਡ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਚੀ ਨੂੰ ਇਡੀਪਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੋਫੋਕਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਧਾਨੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਸੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਤਾਨਿਸਲਾਵਸਕੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਐਕਟਰਾਂ ਕੋਲੋਂ, ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਪਾਏ, ਮਨਚਾਹਿਆ ਅਭਿਨੈ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰੂਸੀ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਜ਼ਮਾਈਆਂ।

ਨਾਟਕ ਇਡੀਪਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਸਪੀਚ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧਨੀ ਸ਼ਬਦ ਸੀ, “ਅਜੀਜੋ!” ਪਰਦਾ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ, ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ, “ਵਾਵਲ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸਪੀਚ ਨਾਲੋਂ ਕੋਨਸੈਨੈਂਟ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ 'ਅਜੀਜੋ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਮੇਰੇ ਅਜੀਜੋ' ਕਰ ਲਈ, ਮੈਂ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ।

ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਰ, ਨਾਟਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਸ਼ੋਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਏ। ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਹੰਝੂ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ

ਘਰ ਬਸਤੀ ਰਾਖ, ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਖਸ਼ ਨਾਲ ਭਿੜ ਰਿਹੈ। ਜਿੰਦਾ ਰਹੀ ਮੇਰੀ ਆਸ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ ਰਿਹੈ। ਬਾਬਰ ਔਰੰਗ ਹਿਟਲਰ, ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਰਾ ਪਾਣੀ ਕਦੇ ਅੰਗ ਵਿਚ ਇਉਂ ਘਿਰ ਰਿਹੈ। ਸੁਣਿਐ ਪਾਪੀ ਮਾਰਨ ਲਈ, ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਮਹਾਂਬਲੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਾਪ ਦਾ ਅੰਤ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਫਿਰ ਰਿਹੈ। ਮੌਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਈ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰ ਵਾਰ ਕੋਈ ਮਸੀਹਾ ਦਿੰਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰਿਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਕੰਡਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਬਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੇ ਬਿਖਰ ਰਿਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਅੰਗ ਬਹੁਰੰਗੀ, ਲੱਗੀ ਹੈ ਹਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਹਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਿੰਦਾ, ਫੁੱਲ ਵੀ ਹੈ ਖਿੜ ਰਿਹੈ। ਚੰਨ ਤੇ ਕਦੇ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਜਾਵਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਣ ਹੈ, ਫਿਰ ਸੁਰਤੀ ਵਿਚ, ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਸਿਮਰ ਰਿਹੈ। ਬਸਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁੱਦੋਵਾਲ, ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ, ਕੈਨਵਸ ਤੇ ਯਾਦਾਂ ਚਿਤਰ ਰਿਹੈ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਕੀ ਉਹਦਾ ਜੀਣਾ, ਜੋ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਜੀਵਿਆ ਉਹ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਗਿਆ, ਜੋ ਖੜਾ ਸਥਿਰ ਰਿਹੈ।

ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ

ਫੁੱਲ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੇ, ਖਿੜਦੇ ਤੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜ਼ਖਮ ਡੂੰਘੇ ਵੀ ਹੋਣ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਖੜ ਜਾਵੇ ਨਿੱਤ ਉਲਝਣ ਮੇਰੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਉੱਜ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਜਾਣ ਤੇਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਗੇੜ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਚ ਦਾ ਫੇਰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਬੋਲੀ ਬਦਲਦੇ ਸਾਥੀ ਤੇ ਰਾਹ ਬਿਖਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਰੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਵੀ ਉਹ ਸੂਰਜ ਨੇ ਕਿਥੇ ਜੋ ਦੂਰ ਹਨੇਰਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਬੁਹਾ ਬੰਦ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਲੋਕੋ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹੋ ਬੇਘਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵਸੀਦੇ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਅਕਸਰ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਦਾਗ਼

ਕਿਉਂ ਬਿਨ ਮਤਲਬ ਲੋਕੀ, ਰੋਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੇਖ ਕੇ ਤੇਰੇ, ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਵੀ ਜਾਗ ਪਏ ਦਾਗ਼ ਜ਼ਖਮ ਦੇ, ਆਪ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਤ ਜਨੂੰਨੀ, ਕੱਟਰਪੰਥੀ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਪਿੰਡ ਵੀ ਜੰਗਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਤ੍ਰਿਅਸੀ ਤੋਂ ਤਿਰਾਨਵੇਂ, ਤੀਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ, ਤਿਹਾੜ, ਸਾਇਬੇਰੀਆ, ਅਬੁਗਰੀਬ, ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਰਹਿਬਰ ਅੱਜ ਕੱਲ, ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਨੇ ਰਾਹਬਰੀ ਬੰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ, ਝੋਟੇ ਖਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦਿਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ, ਦਿਮਾਗੀ ਜੰਦਰੇ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਹੁਣ ਨੇਤਾ, ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਚਿਰਾਗ਼

ਜਗਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਘਰ ਦਾ ਚਿਰਾਗ਼। ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਤੱਕ ਢੱਹਦਾ, ਉਸਦਾ ਸੁਰਾਗ। ਕੁਤਤੀ ਮਲਮਲ ਦੀ, ਨਹੀਂ ਕੱਲੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਚਿੱਟੇ ਚੋਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਅਕਸਰ ਦਾਗ਼ੋਦਾਗ਼। ਤੂੰ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸੰਭਾਲ, ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਮੈਂ, ਇਹ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਗ। ਸਿਰਫ ਜੀਣਾ ਨਹੀਂ, ਮਰਨਾ ਵੀ ਹੈ ਇੱਕ ਅਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਰਹੇ ਬੇਦਾਗ਼। ਸਿਰ ਤਲੀ ਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਮਕਤਲ ਵੱਲ ਤੁਰਨਾ ਗਾਉਣਾ ਸਦੀਆਂ ਨੇ, ਐਸੇ ਹੀ ਪਲਾਂ ਦਾ ਰਾਗ। ਰਸਕ ਹੁੰਦੇ ਤੱਕ ਕੇ, ਕਈ ਬੁੰਗੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਤੱਕ ਕੇ, ਬੁਝੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ਼। ਨ ਮਿਟਣਗੇ ਕਦੇ, ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਨਿਖਰੇ ਸੁਹੇ ਚਿੱਤਰ ਨੇ ਕੰਧਾਂ ਤੇ, ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ਼। ਮਿੰਟਾਉ ਬੇਸ਼ਕ, ਫੈਲ ਜਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਣ ਕੇ ਕਥਾ, ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ। ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲਦੀ, ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੋਣ ਬਹਿੰਦੇ ਐਸੇ ਮੌਸਮਾਂ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਉਜੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬਾਗ਼।

ਢਾਣੀ

ਇੱਕ ਢਾਣੀ, ਆਪਣੇ ਹੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਚਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਅੱਗ ਅੱਗ ਖੇਡਦੀ, ਗਲੀ ਗਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਖਿੜ ਰਹੀ, ਰਾਤ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸੀ ਬੇਖਬਰ ਰੁੱਤ ਐਸੀ, ਮਸਲ ਦਿੱਤੀ, ਹਰ ਕਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਜੰਮ ਨ ਦਏ ਕਿਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਪੇਟ ਤੋਂ ਸੀ, ਜੋ ਵੀ ਔਰਤ, ਦਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਵਕਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਖੜਾ ਹੱਸਦਾ ਰਿਹਾ

ਹਾਰਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕੁੱਦੋਵਾਲ, ਨਾ ਹਾਰੇਗਾ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮ ਹੈ, ਰਾਗ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਗਾਉਣ ਦਾ।

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਪਰਦੇਸੀ ਵੱਸਦਾ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਪਰਦੇਸੀ ਕਵੀ ਜਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਚ ਜਜ਼ਬਾ ਭੁਲੂ ਭੁਲੂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਭੁੱਲੂ ਭੁੱਲੂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ' ਛਪ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਹਾਜ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਜ਼ਮਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅੱਗ ਮੰਗਦੀ ਰਹੀ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਰੁੱਖ ਬੜਾ ਜਦ ਵੀ ਗਿਰੇ, ਆਲੁਣੇ ਵੀ ਟੁੱਟਦੇ ਬੇਖਬਰ ਪੰਛੀ, ਅੱਗ ਮਹਾਂ-ਛਲੀ ਦੋਸਤੋ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਦੀ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਲਈ ਖਬਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਲਾਸ਼ ਤੱਕ, ਭਾਵੇਂ ਜਲੀ ਦੋਸਤੋ।

ਸੂਰਜ

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਨੂਰੇ ਮੂਹਰੇ ਅੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ੀ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਇੱਕ ਸਵੇਰ ਨਾ ਦੇਣੀ ਮੰਨਿਆ ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਤੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੇਣੀ ਜਾਂਦਾ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਜੁ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ।

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੋਵਾਲ (ਖੱਬਿਓਂ ਚੌਥੇ) ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ

ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਵੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੀ 'ਚੋਂ ਡਿੱਗਿਆ ਏਦਾਂ ਲੋਕੀ ਸਮਝਣ ਮਰ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਕਿਰਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚਿਪਕਣ ਫੁਹਵਣ ਵੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਸੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ। ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨ ਕਲਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਕਈ ਘੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੂਰਜ।

ਚੰਨ

ਤਪਦਾ ਰੇਤਾ, ਕੱਲਾ ਰੁੱਖ, ਰੋਵੇ ਚੰਨ। ਤੋਪਾਂ ਚੱਲਣ, ਰੀਝਾਂ ਟੁੱਟਣ, ਸੋਵੇ ਚੰਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਦਾ ਸੰਗ, ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਵਰਗਾ ਦਰਦ ਆਪਣਾ, ਹੰਝੂਆਂ ਵਿਚ ਡੁਬੋਵੇ ਚੰਨ। ਅੱਧਾ ਪੱਣਾ ਚੰਨ, ਵੀ ਲੱਗੇ ਪੂਰਾ ਚੰਨ। ਤੇਰਾ ਗਮ, ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰਾਹ ਬਣਿਆ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ, ਦੁੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢੋਵੇ ਚੰਨ। ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ, ਉਚੀ ਨਜ਼ਰ ਖਲੋਵੇ ਚੰਨ। ਮੇਰੀ ਬਸਤੀ, ਬਾਰਸ਼ ਕਦੇ ਉਡੀਕੇ ਨਾ ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ, ਛੱਤਾਂ ਥਾਣੀ ਚੋਵੇ ਚੰਨ। ਸਰੋਹਦਾਂ ਬੰਨੇ, ਤੋੜ ਕੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਰਾਂ ਅੰਬਰਸਰ-ਲਾਹੌਰ 'ਤੇ, ਜਦ ਖਲੋਵੇ ਚੰਨ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਤਾਂ, ਬਿਖੜੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਚੰਨ।

ਸਮੁੰਦਰ

ਸਮੁੰਦਰ ਚੀਰ, ਪਰਬਤਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਆਵਾਂਗਾ। ਹਨੇਰੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਵੇਗੀ, ਉਠਣਗੇ ਬੇਸ਼ਕ ਤੂਫਾਨ ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਘੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕਿਨਾਰਾ ਤੋੜਨਾ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਆਪਣਾ, ਮੈਂ ਸਾਹਵੇਂ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ, ਮਨਸੂਰ ਤੇ ਈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਪਰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਕਦਮ ਨ ਡੋਲਣਗੇ, ਖੁਦ ਚੱਲ ਕੇ ਆਵਣਗੇ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਆਪਣਾ, ਚੌਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਰੋਸ਼ਨ ਰਹੇਗੀ ਸਦਾ, ਨਾ ਬੁੱਝ ਜਾਣ ਦੀ ਕਦੇ ਸੰਕਾ ਸਮਾਂ ਮਾਨਵੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਤੇ ਸੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਸਾਗਰ, ਤੇ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਵੀ ਉਸਦੀ ਵੀ ਹੈ ਸੀਮਾ, ਮੈਂ ਜਿਸਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਸ਼ਹਾਦਤ

ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਗਿਐ, ਕਾਇਨਾਤ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਚ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੱਲ ਤੱਕ, ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌਕਾਂ 'ਚ ਭੁੱਲ੍ਹਾ ਉਸ ਲਹੂ ਦੀ ਰੰਗਤ, ਅੱਜ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਟਾਇਰ ਪਾ, ਮੈਨੂੰ ਜਲਾ ਰਹੇ ਓ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਲਈ, ਲਾਟ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਚਲਾ ਕੇ ਹਾਰੇ, ਤੋਪਾਂ ਚਲਾ ਕੇ ਹਾਰੇ ਪਰ ਕੌਮ ਮੇਰੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ, ਨਸਲ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ' ਕਹਿਣਾ, ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਬੱਸ ਇਹੋ ਸਮਝਦਾਰੀ ਮੈਨੂੰ, ਖਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਤਾਂ ਮਰਦ, ਔਰਤ ਦੀ ਕਰੇਗਾ ਕਦਰ ਆਸ ਇਹੀ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਮਿਰੇ, ਪਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਲਦੀ ਸੀ ਅੱਗ ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਤੋਂ ਉਹ ਬਸਤੀ, ਸਾਰੀ ਹੀ ਜਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੰਨ ਕੱਫਣ ਸਿਰ ਆਪਣੇ, ਟਿਕਾ ਸਿਰ ਤਲੀ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਮਰ ਜਾਣਾ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੇਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਜੋ ਛੱਡ ਗਏ ਵਿਚ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ, ਗੱਲ ਹੋਈ ਮਜ਼ਹੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਮਜ਼ਹੂਰ ਸਹੀ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ ਤੇ, ਨਿੱਤ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਸਾਥੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਹੋਇਓਂ ਤੂੰ, ਪਰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਨ ਅਟਕਾਂਗੇ ਨਾ ਭਟਕਾਂਗੇ, ਹਰ ਅੱਕਤ ਪਹਿਲਾਂ ਝਟਕਾਂਗੇ ਜੋ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰਮਾ ਲਵੇ, ਐਸੀ ਕੋਈ ਹੂਰ ਨਹੀਂ। ਫੱਟ ਖਾ ਖਾ ਜਵਾਨ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਤਾਕਤ ਸੱਟਾਂ ਤੋਂ ਦਰਦ ਦਵਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਲਈ, ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਨਾਸੂਰ ਨਹੀਂ। ਜਖ਼ਮ ਨਹੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਬਾਬਰ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਚਿਸ਼ਮੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੱਕ ਰਖਣੇ ਸੁੱਕ ਜਾਣ ਕਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਗਾਈ ਸੀ, ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਵਾਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹੂ ਜਦ ਕੌਮ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਏਗੀ, ਉਹ ਦਿਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਅਜ਼ਾਦੀ ਮਾਣੇ ਸਾਥੀ ਤੇਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਸਨ ਬੇਸ਼ਕ ਵੱਢੇ, ਜਿੰਦਾ ਸਾਡੇ ਗਏ ਪਰ ਜਜ਼ਬੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਪਿੰਛੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰ, ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਅਟਕੇ ਹਾਂ ਲੈ ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਦੀ ਸਾਰ ਕਦੇ, ਤੂੰ ਐਨਾ ਵੀ ਮਗਰੂਰ ਨਹੀਂ।

ਯਾਦ

ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਹੰਝੂ ਨਿੱਤ ਵਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਕਲੀਆਂ ਬਣ ਕੇ, ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸੀਨੇ ਵਿਚ, ਦਰਦ ਲੁਕਾਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਅੱਖਰ ਧੂਨੀ ਸ਼ਬਦ, ਆਲਪ ਰਾਗ ਬਣੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਹਰਦਮ ਗਾਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਵੇਖ ਲਹੂ ਦਾ ਰੰਗ, ਦੇਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਿਚ ਜੁਲਮ ਦੇ ਕਿੱਸੇ, ਖੋਲ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਵਾਂਗ ਪਤੰਗੇ ਉਡ ਕੇ, ਸਮਾਂ 'ਤੇ ਸੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਤਪ, ਜਗਾਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਕਥਾ ਤੇਰੀ ਨਿੱਤ ਚਲਦੀ, ਸੱਥਾਂ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ, ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਵੀ, ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗੂੰ, ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ।

ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਕਤ

ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕ ਗਰੀਬ ਸਨ ਅੱਜ ਵੀ ਗਰੀਬ ਨੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਲੰਬੀ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਟੇਢੀ ਸੜਕ

ਉਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕ ਅਜੀਬ ਸਨ, ਅੱਜ ਵੀ ਅਜੀਬ ਨੇ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ, ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਨਾਚੀਜ਼ ਸਨ, ਅੱਜ ਵੀ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੇ। ਦਰੋਪਦੀਆਂ ਦਾ ਚੀਰ ਹਰਣ ਜੋ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਸਨ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ। ਸੀਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਗਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅੱਜ ਵੀ ਸੜ੍ਹਦੀਆਂ ਮਰਦੀਆਂ ਕੈਸੇ ਨਸੀਬ ਨੇ। ਔਰਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਕਦੇ ਵੀ ਘੱਟ ਨਾ ਉਦੋਂ ਸ਼ਰੋਆਮ ਸੀ ਅੱਜ ਕੁਤੀਮਾਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ। ਵਤਨਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਹੀ ਰਹੀ ਸਦਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਨ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਸੀ ਅੱਜ ਵੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਯਾਦ ਆਵਣ ਨਾਨਕ ਫਰੀਦ ਨੇ।

ਹਿਸਾਬ

ਕਾਹਦੀ ਸੋਚ, ਕਿਸਦਾ ਗਮ, ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੋ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਗੁੰਮਿਆ ਸੋ ਸੋਨਾ ਹੈ। ਸੋਚ ਕੇ ਪੈਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖੀ, ਸਭ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਹੋਣਾ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸੱਜਣਾ, ਉਹ ਵੱਢਣਾ ਜੋ ਬੋਣਾ ਹੈ। ਹੱਸ ਲੈ ਨੱਚ ਲੈ ਮੌਜਾਂ ਕਰ ਲੈ, ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਇਸ਼ਕ ਜਦੋਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲੇ ਕਿਸ ਜਗਣਾ ਕਿਸ ਸੋਣਾ ਹੈ। ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੱਕਾਂ ਤੇਰੇ ਬੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਾਂ ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਵਿਚ ਸੱਜਣ ਵੱਸੇ, ਗੀਤ ਸੱਜਣ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਬਸਤੀ ਖਵਾਬ ਦੇਖਦੀ, ਬਿਜਲੀ ਪਾਣੀ ਛੱਤਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਫੋਕੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਮੁੜ ਬਸਤੀ ਕਿਸ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਬਸਤੀ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਧਾਕਾਂ ਨੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀਆਂ ਕਰੋਧ ਪਲੀਤਾ ਲਾ ਕੇ ਨੇਤਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਦੀ ਰੂਹ ਹੁਣ ਯਾਰੋ, ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਪਾਰ ਹੋਈ ਮਾਨਵ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ, ਇੱਕੋ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ।

ਕੁੜੀਆਂ

ਗੱਲਾਂ ਤੇਰੇ, ਸਬਰ ਸਿਦਕ ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਵੀ, ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਬੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਜੁ ਮੇਰੇ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਭੁਰੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੇ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਇਹ ਮੇਰੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ, ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ, ਸੁਰਖੀ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਪਰਸਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਪਿਸਟਲ ਖੰਜਰ ਛੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਕਦ ਮਿਲ ਬੈਠਣ, ਇਹ ਤੇ ਰੱਝ ਜਾਣੇ ਅੱਜ ਜੋ ਬੈਠ, ਤ੍ਰਿੰਝਣ ਦੇ ਵਿਚ ਜੁੜੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਨਾ, ਸੱਜਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੀਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਉਹ ਰੋਵਣ, ਮੁੜ ਮੁੜ ਝੁਰੀਆਂ ਨੇ। ਸੱਜਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰ, ਕੋਲ ਵਸੇਦੇ ਨਾ ਸਭ ਗੁਣ ਹੋਵਣ ਪੱਲੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਬੁਰੀਆਂ ਨੇ।

ਹੌਸਲਾ

ਮੇਰੇ ਹੌਸਲੇ ਦਾ, ਇਹ ਵੀ ਕੱਦ ਸੀ। ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ, ਮੰਜ਼ਲ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ। ਉਮਰ ਭਰ ਜਿਸਨੂੰ, ਲੱਭਦਾ ਰਿਹਾ ਉਸਨੂੰ ਮਿਰੀ ਤਲਾਸ਼, ਮੈਥੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ, ਡੌਲੇ ਸਨ ਫਰਕਦੇ ਉਹ ਮਿਰਜ਼ੇ ਯਾਰ ਦੀ, ਹੀ ਸੱਦ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭੀੜ ਪਈ, ਤਾਂ ਗਏ ਉਹ ਲੱਦ ਸੀ। ਸੁਪਨਾ ਇੱਕ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹਸਰਤਾਂ ਦਾ, ਦੁੱਖ ਵੱਧ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੈਨੂੰ, ਨਾ ਸਹੀ ਤੇਰੀ ਨਫ਼ਰਤ ਵੀ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਗੱਡ ਸੀ। ਰੀਝਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਮੂਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬਸ, ਬੇਵਫ਼ਾ ਸਰਹੱਦ ਸੀ। ਸ਼ਖਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ, ਹਰ ਰਾਹੀ ਮਨਸੂਰ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਰਮੱਦ ਸੀ। ਚੌਕਾਂ ਸੱਥਾਂ 'ਚ, ਜੋ ਭਰਦਾ ਗਵਾਰੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਸਦੀ, ਜੁਲਮ ਦਾ ਬੱਧ ਸੀ। ਤੁਰ ਕੇ ਖੁਦ, ਕਤਲਗਾਹ 'ਚ ਆਇਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾ, ਉਹਦਾ ਕੱਦ ਸੀ। ਕੁੱਦੋਵਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜੀਣ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਉਹਦੀ ਹੱਦ ਸੀ।

ਬਹਾਨਾ

ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਰੋਣ ਦਾ। ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਸਾਨੂੰ, ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਧੋਣ ਦਾ। ਪਾਉਣਾ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਸੁਰਮਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁਨਰ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ ਯਾਰੋ, ਜ਼ਰਾ ਮਟਕਾਉਣ ਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੇਰੀ ਵੀ, ਅਜੀਬ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਸਮਾਂ ਰੋਣ ਦਾ। ਤੇਰਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ, ਨਿੱਤ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜੀਣਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਲਗਦੇ, ਦਰਦ ਕੋਈ ਢੋਣ ਦਾ। ਹਾਰਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕੁੱਦੋਵਾਲ, ਨਾ ਹਾਰੇਗਾ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮ ਹੈ, ਰਾਗ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਗਾਉਣ ਦਾ।

ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

“ਮਨ ਤੇ ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਜਬਰਜਨਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਜਬਰਜਨਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਮਾਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਵਹਿਸੀਓ!”- ਇਹ ਲੋੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਚੀਖ ਸੀ ਜੋ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਨਸੈਂਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਦੀ ਲੁੱਗੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕੋਠੜੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਬਦੀ ਖਲ੍ਹੇ ਗਈ ਸੀ। ਤੇ ਖੁਦ ਜਾਣੇ! ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਿੱਠੀਆਂ ਚੀਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਪੌਣ ਵਿਚ ਰਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ...।

ਇਹ ਸੁੰਦਰੀ ਲੋੜੇ, ਐਡੋਲਫ ਤੇ ਸਿਬਿਲਾ ਸੋਮਰ ਦੇ ਘਰ 2 ਅਗਸਤ 1906 ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਨਮ ਤੋਂ “ਗੁਨਾਹਗਾਰ” ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਯਹੂਦੀ ਸੀ...।

ਡੋਰਟਮੰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤੇ ਪਿਆਨੋ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦੇ ਹੁਨਰ ਨੇ ਅਜੇ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 1933 ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਯਹੂਦੀ ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ...।

ਇਸ ਲੋੜੇ ਨੇ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆਲਾ ਅਜੇ ਮੂੰਹ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ। ਫੈਲਿਕਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨਸੈਂਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਤਕਦੀਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ‘ਡੈਥ ਮਾਰਚ’ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਲੋੜੇ ਵੀ ਉਸ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਰਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ...।

ਉਸ ਦਿਨ ਲੋੜੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਐਡਿਥ ਨੇ ਉਹਦਾ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਹੱਥ ਛੇੜੀ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਆਰਮੀ ਜਦੋਂ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਅਜੇ ਕੁਝ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੜੀ ੯-150 ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਤੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਲੋੜੇ ਸੀ ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ 1991 ਵਿਚ 15 ਫਰਵਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸਾਂ...।

ਉ ਖੁਦਾਇਆ! ਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਬੀਜ ਨਫਰਤ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਗਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਵੀ ਰਹਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਜਲੌਅ ਲੋੜੇ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸਾਂ।

* ਮੈਂ ਸਾਂ, ਇਮਰੋਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੇਮਾਂਸੂ ਜੋਸ਼ੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਲੋੜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਾਂ।

ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ, ਹਰਿੰਦਰਾ ਨਾਥ ਚਟੋਪਾਧੀਆ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋੜੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਇੱਕ ਇੱਕ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ...। ਲੋੜੇ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ‘ਦ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਲਵ’ ਹੁਣ ਛਪੀ ਹੈ, ਹਰਿੰਦਰਾ ਨਾਥ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤੇ ਉਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰੂਨੁਮਾਈ ਲਈ ਲੋੜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਈ ਸੀ।

“ਮੇਰੇ ਵਗਏ ਲਹੂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਨ ਦਿਉ!” ਇਹ ਸਤਰ ਲੋੜੇ ਦੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਉਹਦੇ ਕੁਝ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ।

ਹਰਿੰਦਰਾ ਨਾਥ ਮੁੱਢਲੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-

“ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਸਿਖਰ ’ਤੇ ਖਲ੍ਹੇ ਹੋਈ ਲੋੜੇ ਦਾ ਪੈਗਮ ਇਨਸਾਨੀ ਨਸਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਢਲਦੀ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲਾ ਕੇ ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਉਹ ਹੁਸਨ ਲੱਭ ਲਵਾਂਗਾ ਜੋ ਇਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਵਲੋਟ ਸਕੇ, ਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਕੁਝ ਕਤਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ’ਤੇ ਵੱਸ ਸਕਣ।”

ਰੋਜ਼ਾ ਜੋਸੇਫ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਲੋੜੇ ਤੇ ਫੈਲਿਕਸ ਮਾਂ ਕੋਲ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ, ਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖੁਤ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਕੰਬਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਖੁਤ ਸੀ;

ਮੇਰੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਇਕੱਲੀ ਰਾਤ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਕਿੱਥੇ? ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿਉਂ? ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਅਥਰੂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਹਸ਼ਰ ਦੀ ਗਾਥਾ ਅੱਖਾਂ ’ਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂਦੀ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਕਿੱਨਾ ਕੁ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਜਦ ਮੁਹੱਬਤ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਨਫਰਤ ਛਾਤੀ ’ਚੋਂ ਉਗ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ- ਉਹ ਜੀਉਂਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਂਦੀ... ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ

ਉਹ ਨਫਰਤ ਦੀ ਇਕ ਗਾਲ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ... “ਇਹ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਲਹੂ ਹੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਦਨ ‘ਚੋਂ ਵਗਦਾ” ਲੋੜੇ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਅਦਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹਾਸਿਲ ਹੈ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਦੇ ਲੈਪ ਸ਼ੇਡ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੇ ਚਮੜੇ ਦੀ ਗੰਧ ਵਿਚ ਡੁੱਬਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਅਦਬ ਇਕੋ-ਇਕ ਪਨਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਟੁੱਟਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਿਰਾ ਟੁੱਟਣੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਭੁੱਖ ਜਦ ਵਿਲਕ ਉਠਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਬਰਫ ਚਬਦੀ ਸਾਂ” ਇਹ, ਤੇ ਇਹੋ ਜਹੀਆਂ ਯਜ਼ਾਰਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲੋੜੇ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ “ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੇ ’ਚ ਰੀਘ ਰਹੀਆਂ ਹਨ” ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ-ਇੱਕ ਉਹ ਥਾਂ ਲੋੜੇ ਨੇ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਿਰਾ ਟੁੱਟਣੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ

‘ਮੇਰੇ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਰੂਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਜਦੋਂ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਹ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ...।’

* ਰੱਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਜੇ ਮਹਿਬੂਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜੇ ਨੇ ਰੱਬ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਨਾਜ਼ੀ ਕੈਂਪ ਦੀ ਉਸ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜਰਮਨ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਲੋੜੇ ਨਾਲ ਜਬਰਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਵੀ ਲੋੜੇ ਦਾ ਮਹਿਬੂਬ ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਚੁੱਕੇ ਫੈਲਿਕਸ ਦੇ ਹੱਥ ਉਹਦੇ ਬਦਨ ਉੱਤੇ ਵਿਛ ਗਏ ਸਨ-ਤੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫੌਜ ਨੇ ਨਾਜ਼ੀ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਧ ਜੀਉਂਦੇ ਜਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ-ਤਾਂ ਲੋੜੇ ਨੂੰ ਫੈਲਿਕਸ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਹਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਕਈਆਂ “ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ” ਦੀ ਸੂਰਤ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ...।

ਇਕ ਗੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਫੈਲਿਕਸ ਨੇ ਕਦੇ ਲੋੜੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ‘ਤੇ ਗਾਇਆ ਸੀ- ਤੂੰ ਜਿਪਸੀ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਹੁਸੀਨਾ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਵੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ਿਕ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਧਰਤੀ, ਮੇਰਾ ਅੰਬਰ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਉਗਦਾ ਸੂਰਜ, ਤੇ ਚੰਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਹੱਦਾਂ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਵਲਦੇ...।

ਇਹ ਗੀਤ ਸੀ, ਜੋ ਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋੜੇ ਦੀ ਇਕੱਲ ਉਹਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਆਕੁਲ ਕਰ ਦੇਂਦੀ, ਇਹ ਗੀਤ ਉਹਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਜਾਂਦਾ। ਏਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਸੀ ਕਿ ਲੋੜੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਹਦੇ ਲਫਜ਼ ਹਨ- “ਅੱਜ ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ।”

ਤੇ ਲੋੜੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਧੋਤੇ ਗਏ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਅਕੀਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਹੱਬਤ ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ...।

* ਹਰਬਰਟ ਇਕ ਹੋਰ ਪਿਆਰਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਲੋੜੇ ਵਾਂਗ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ, ਇਥੇ ਉਹਦੀ ਬੀਵੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮੰਚ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋੜੇ ਦਾ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫ਼ੇਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਧੜਕ ਗਈ...।

ਲੋੜੇ ਫੈਲਿਕਸ ਨਾਲ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਹਰਬਰਟ ਨੇ ਲੋੜੇ ਨੂੰ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ- “ਇਕ ਬੰਦਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਹਦਾ ਘਰ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਬੇੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਉਹਨੂੰ ਬਚਾਣ ਲਈ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਖੁਦਾ ਆਪ ਆਵੇਗਾ ਉਹਨੂੰ ਬਚਾਣ ਲਈ। ਉਹ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅੱਖੇ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੁਦਾ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ-ਮੈਂ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਜੋ ਬੇੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਬੇੜੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸਾਂ...“ ਤੇ

ਲੋੜੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਆਮਦ ਬਣ ਗਈ, ਜੋ ਹਰਬਰਟ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹਰਬਰਟ ਨਿਵੈਲੀ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਲੋੜੇ ਹੁਣੇ ਲੋੜੇ ਨਿਵੈਲੀ ਹੈ...।

* ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਕਦੋਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਕਦੋਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ-ਲੋੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਤੇ ਫੈਲਿਕਸ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਪੈਰਿਸ ਗਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਿਪਸੀ ਔਰਤ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਹਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਹੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ‘ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਅਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋ, ਪਰ ਇਕ ਵਕਤ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਆਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਲਿਕਸ ਤੈਨੂੰ ਕਈ ਚਿਰ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ’-ਤੇ ਉਹਨੇ ਲੋੜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਆਖਿਆ- “ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਪੂਰੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਆਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਸਰ ਕਰੇਂਗੀ।”

ਹੁਣ ਲੋੜੇ ਹੈਰਾਨ ਜਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਰਹੱਸਮਈ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਜਿਪਸੀ ਨੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, ਲੋੜੇ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਫੈਲਿਕਸ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਨ, ਤੇ ਫੇਰ ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਹਰਬਰਟ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਲ ਕੇ ਪੂਰੇ ਚਾਲ੍ਹੀ ਵਰ੍ਹੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਫੈਲਿਕਸ ਨੂੰ ਆਖੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋੜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕੇਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਕ ਬੜੇ ਹੀ ਡੂੰਘੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਉਹ ਲੜਕਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਬੰਬਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹਰਬੰਸ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਵੈਸਟਇੰਡੀਜ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਣਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਲੋੜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਮਿਕੀ ਨਿਵੈਲੀ ਹੈ।

ਮਿਕੀ ਨੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਸਿੱਖ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਹਿਰ ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹੀ ਲੋੜੇ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਹਮਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸੀ, ਮਿਕੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਫੁੱਲ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਲੋੜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹਸਰਤ ਆਈ- “ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਚਿੱਟ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ, ਕਾਸ਼ ਉਥੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ “ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵਲੋਂ”।

ਲੋੜੇ ਕਦੇ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਹਰਬਰਟ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪੁੱਤਰ ਪੀਟਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਲੋੜੇ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੀਟਰ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਪੀਟਰ ਦੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ।

ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਦਿਨ ਮਹੀਨਾ ਪੀਟਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਮਿਕੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਲੋੜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਪੀਟਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮਿਕੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ...।

ਲੋੜੇ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ “ਨਾਜ਼ੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਧੋਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਰੰਗ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਸਲ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

ਜਾਪਦਾ ਹੈ-ਲੋੜੇ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜੋ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਹਦਾ ਆਖਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ...।

ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖ਼ਾਬ ਹੈ, ਖ਼ਾਬ ਮੇਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਆ

ਸਰਸਰੀ ਕਾਗਜ਼ ਫੋਲਦੇ ਇਕ ਲਿਫਾਫ਼ਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਵਿਚਲੀ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਤੇ ਪਛਾਣਾਵਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਪਿਆਰੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ‘ਗਗਨ ਮੈਂ ਬਾਲ’ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ, ਪੰਜਾਬ ਰਤਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਜੋਧੇ, ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚੇਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸਮੇਤ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਰੈਲਿਕਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ’ ਅਤੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਫਰੀਡਮ ਸਟਰਗਲ’ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਸਬਾ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਬੀਰ, ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ’ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

‘ਪੰਜਾਬ ਰਤਨ’ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ‘ਅੰਬਰ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ’ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਅੰਬਰ ਉਤਰੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:- ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਧੜਕਣ ਧਰਤੀ ਦੀ, ਮੌਤ-ਇੱਕ ਖਲਾਅ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਹਲੇ। ਬਹਾਰ-ਤੋਹਫਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ। ਪਰਵਾਸ-ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ, ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਜਨੂਨੀਆਂ ਦੀ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼, ਪੁਰਤੀ/ਅਪੁਰਤੀ, ਇੱਕ ਜੁਆ।’ ਜੋ ਕਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖ਼ਾਬ ਹੈ, ਖ਼ਾਬ ਮੇਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਆ ਅੱਠ ਭਲਾ ਝੂਠ ਹੈ ਕਿਆ, ਸਭ ਸੱਚ ਹੈ। ਦਿਲ ਨੇ ਹਮ ਕੇ ਜੋ ਕਹਾ, ਹਮ ਨੇ ਵੈਸਾ ਹੀ ਕੀਆ। ਫਿਰ ਕਥੀ ਫੁਰਸ਼ਤ ਮੇਂ ਸੋਚੋਗੇ ਬੁਰਾ ਯਾ ਭਲਾ ਕਿਆ।

ਵੈਸੇ ਸੱਚ ਮੰਨੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ, ਦਿਲ ਕਾ ਹਾਲ ਸੁਨੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ, ਸੀਧੀ ਸੀ ਬਾਤ ਨਾ ਮਿਰਚ ਮਸਾਲਾ, ਕਹਿ ਕੇ ਰਹੇਗਾ ਕਹਿਣੇ ਵਾਲਾ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਨਾ 60 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਹਨੇਰ ਨਗਰੀ ਚੌਪਟ ਰਾਜਾ, ਰਪਟ ਕਰਨ ਕਿਸ ਸਾਸ਼ਕ ਕੋਲ। ਸੀਂਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਝਪਟ ਪੈਣ ਕਦ, ਧੁੜਕੂ ਕੁੱਲ ਸ਼ਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਘਰ ਦਾ ਖੁਫੀਆ ਤੇ ਸੱਪ ਘਾਹ ਦਾ, ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ ਦੋਵੇਂ, ਸ਼ਹਿ ਮਾਰ ਕੇ ਵਾਰ ਨੇ ਕਰਦੇ, ਲਾਉਂਦੇ ਸੰਨ੍ਹ ਇਤਬਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ, ਸੋਚ, ਪਰਵਾਜ਼, ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਬਿਆਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਫਵਾਸ ਹੈ। ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਦ ਕਹਿਣਗੇ, ਲਿਖਣਗੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿ ਉਠਣਗੇ ਕਿ “ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਨੂ ਜੀ 2008 ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ।” ‘ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਇਹ ਨਰਕ, ਬਖੇੜੇ, ਦਗੇ, ਘਿਰਣਾਂ, ਲੜਾਈਆਂ, ਤਲਖੀਆਂ, ਕਠੋਰਤਾ,

ਝਗੜੇ ਝੇੜੇ, ਰੋਣੇ ਧੋਣੇ, ਕਿੱਲਤਾਂ, ਵਿਤਕਰਾ, ਸਾੜਾ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤੇਰੇ ਲਈ। ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸਵਾਮਣ, ਅਣਖ, ਭਰੋਸਾ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਰੌਸ਼ਨੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਉਜਾਲਾ, ਮਰਦਾਨਗੀ, ਦੀਵਾਨਗੀ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਨੇ ਸਭ ਮੇਰੇ ਨੇ।’ ਇਹ ਗੱਲ ਪੰਨੂ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਵੇਕੋਬੂਲਰੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਹਾਂ ਸੇ ਆ ਗਿਆ। ਪੰਨੂ ਜੀ ਅਣਜੰਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਏਂ ਨੀ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਮੂੰਹ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਰੋਇਆ ਰੋਇਆ। ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੀਯਤ ਮਾੜੀ, ਗੈਸ ਉਤੇ ਉਸ ਤੌਤੀ ਚੜ੍ਹੀ। ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਲੈ ਮੈਨੂੰ, ਬੁੱਚੜਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾ ਲੈ ਮੈਨੂੰ... ਨਰਸ ਭੈਣ ਵੀ ਆ ਜਾਉ ਛੋੜੀ, ਰਹਿੰਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਜਾਉ ਛੋੜੀ। ਸੁਣ ਲਿਆ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੰਨੀ, ਅੰਮੀਏਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਪੰਨੂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਕਾਰ ਨੀ ਅੰਮੀਏਂ,

ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਾਰ ਨੀ ਅੰਮੀਏ। ਪੰਨੂ ਜੀ ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਲਿਖ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਧੁਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਮੇਰੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਉਤਰ ਜਰੂਰ ਦੇਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਵਾਪਿਸ ਜਾ ਕੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸੈਨ ਜੋਸੇ ਤੋਂ। ਵੱਧ ਘੱਟ ਦੀ ਖਿਮ। ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ, ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ, ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬ ਰਤਨ)। ਜੁਆਬ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਖਬਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਇਸ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬੈਟਾ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਰੀਮਾਂਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 408-930-7575 ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੋਟੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ, ਤੇ ਚਿਤਰਕਾਰ ਕੰਵਰ ਇਮਤਿਆਜ਼, ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਠੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮਾਰੋਲ ਵਿੱਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਖਿੰਡਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਵੀ ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਅਧੂਰੀ ਉਮਰੇ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਨਯੋਗ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
e-mail:pannucs@yahoo.com

ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਬਨਾਮ ਬੜੇ ਪਿੰਡ

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਬੁੰਡਾਲਾ ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਧੁੰਨੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮੰਜਕੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦਰਜਨ ਭਰ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗੁਮਾਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੱਡਪਣ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਇਕ ਪਿੰਡ ਨੇ ਤਾਂ ਫੂਕ 'ਚ ਆਏ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਹੀ 'ਬੜਾ ਪਿੰਡ' ਧਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੀ ਪੈਰ ਚੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਝੇ ਜਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਈ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਤਿਆਸਵੱ ਕੋਠੇ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਡਿਗਦੀ ਪੱਗ ਸੂਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਬੀਰੀਆਂ, ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੱਟੀਆਂ ਤੇ ਚੁਸਤ-ਫੁਰਤ ਬੰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡੌਰ ਡੌਰ ਹੋਏ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਉੱਚੀ ਦੁਕਾਨ...।

ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੁਕੜੀ ਦੇ ਚੂਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਊ ਜਿਹੇ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਬੋਟ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਧੌਂਸ ਦੇ ਡਰੋਂ ਆਪਣਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ 'ਪੰਡੋਰੀ' ਪਰ ਕਿਸੇ ਜਮਾਨੇ ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿਛੇ 'ਮੁਸ਼ਾਰਕਤੀ' ਦਾ ਛੱਜ ਲਟਕਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਂ ਬਣ ਗਿਆ 'ਪੰਡੋਰੀ ਮੁਸ਼ਾਰਕਤੀ'। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੱਲੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਠੇਲ ਦਿੱਤੀ:

ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਸਣ ਦੇਵਤੇ, ਵੱਡੇ ਪਿੰਡੀ ਮਨੁਖ।
ਛੋਟੇ ਪਿੰਡੀ ਭੂਤਨੇ, ਪੁੱਟ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਦੇ ਰੁਖ।
ਪਹਿਲੀਆਂ 'ਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗਲੀ-ਗੁਆਂਢ ਵਹੁਟੀ-ਕੁੜੀ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਉਚੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਝੱਟ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰਦੀ, "ਦੇਖ ਖਾਂ, ਸਲਵਾਰ ਕਿੱਦਾਂ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਆਲੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਹਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਈ ਚੱਜ ਨਹੀਂ।" ਡੂਢੀ ਬੁੱਕਲ ਜਾਂ ਉਚੀ ਕੁੜੀ ਵੀ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ, ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਸਭਿਅਤਾ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲੰਬਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਵਾਂਗ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੰਦਾ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਢੇ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਖੁੱਕ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਐਬ ਢਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫੋਕੇ ਟੌਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਝੰਡਾ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਮਾਲਵੇ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਡਮਾਕੀਆਂ ਦਾ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਹਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਕ ਸਿਕੋੜ ਕੇ 'ਪਾਰ ਦੀਆਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਛੁਟਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਕੁਦੇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਭੈੜਾ ਦੇਸ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸਿਰੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਕੁਦੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਬਾਹਰੋਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੁਕਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਡੋਬਨਾ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਭਰਜਾਈ ਪਾਰ ਤੋਂ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭਰਜਾਈ ਲਾਗੇ ਜਿਹੇ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ। ਸੱਸਾਂ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਉਣਤਾਈ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਮੌਕਾ ਲਗਦੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਪਾਰ ਦੀ ਵਿਆਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਅਟਪਟੀ ਹਰਕਤ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿਹੋਰਾ ਮਾਰਨੋਂ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ, "ਓਦਾਂ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ।"

ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਹਰ

ਚੀਜ਼ ਨਿੰਦਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂਰ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀ ਘਰੀਂ ਹੁੱਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਘੋਨ-ਮੋਨ ਕਰਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੁੰਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛੋ-ਛੋ ਮਹੀਨੇ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਵਹੁਟੀਆਂ-ਕੁੜੀਆਂ ਜੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਨ ਪਚਰ ਕੇ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਜੇ ਬਾਲਣ ਲਿਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸੁਆਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਲ-ਕੁਕੜੀਆਂ ਰਾਹਾਂ-ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੀਂ ਛਪੇ ਘੜੀਸੀ ਲਿਆਉਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਗੁੜਿਆਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਸਰੀਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਤੁਤਾਉਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪਿੰਡ ਕਿਹੜਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਪੁਛਿਆ, "ਉਥੇ ਕੋਈ ਬੱਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?" ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਵਲੋਂ "ਨਹੀਂ"

ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਰੇਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?" ਫਿਰ "ਨਹੀਂ" ਉਤਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਥੇ ਅਕਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਕਰ, ਤੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੀ ਅਕਲ ਦੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਗਾ।"

ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਆਦਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਦਰੀ, ਸਿਰਹਾਣਾ ਤੇ ਖੇਸ ਵਿਛਾ ਕੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲਦੇ ਹਨ, ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਖੂਬ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਣੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੇਵਾ ਲਈ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਾਉਣ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਏ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਖੇਤ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੱਠੇ ਵਢਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਜੇ ਰੁੜਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਰੁੜਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਆਕਾਰ ਕਾਰਨ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਵਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤੁਕੱਲਫ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘਰ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਬਾਦੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬੜਾ ਨਿਖੜੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਿੰਡ 'ਚ ਵਤਨ ਲੱਗਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਖਾਵਾ ਤੇ ਉਚੇਚਾਪਣ ਵਧੇਰੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਹੋਰ ਚੁਸਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਸਤੀ ਹੈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਵਿਚ। ਆਪ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਆਹ ਲਿਆਓ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਓ। ਔਰਤ ਅਤੇ ਨੀਚਤਾ ਦੇ ਸਿਧੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮਾਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਪਕੇਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਾਲਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ

ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਔਰਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸੋ ਕਿਓ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ, ਜਿਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ।"

ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਭ-ਗੁਲਾਟ ਕਢ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹੀ ਗਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਪਿਉ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦੇ ਦਲਾਨ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਖੂੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਭੜੋਲਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਦਾਣਾ-ਫੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸੁਖੀ ਵਸੇਗੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਜਗਿਆਸਾਵਸ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੜੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਤੀ ਹੋਈ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਕ ਵਿਚ ਬੁੰਡਾਲਾ, ਇਕ

ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੱਡੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵੀ ਚੁਣ ਕੇ ਰਖਵਾਏ ਹਨ: 'ਵੱਡੀ ਪੱਤੀ' ਤੇ 'ਸਾਹਨ ਕੀ ਪੱਤੀ'। ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਛੋਟੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਂ ਆਏ, 'ਰਾਮ ਕੀ ਪੱਤੀ' ਤੇ 'ਧੁੰਨੀ ਕੀ ਪੱਤੀ'। ਵੱਡੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਘਟ ਭੋਇੰ-ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਮਤਰੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਇਹ ਧੁਮਾ ਕੇ ਲੁਕੇ ਲਿਆ ਹੈ:

ਖੇਹ ਧੁੰਨੀ, ਸੁਆਹ ਰਾਮਕੇ।
ਬੜੀ ਪੱਤੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ, ਨਾਲੇ ਸਾਹਨਕੇ।
ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਤਾਬੱਧੀ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਬੁੰਡਾਲੇ ਅਤੇ ਜੰਡਿਆਲੇ ਦੇ ਇਸ ਅਮੁੱਕ ਸੰਗਰਾਮ 'ਤੇ ਜੰਡਿਆਲੇ ਦੇ ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਨਾਵਲ ਹੀ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਸਾਵਾਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਗੁਆਂਢ ਦੀ ਗੁਆਂਢ ਨਾਲ ਤੇ ਬੰਨੇ ਦੀ ਬੰਨੇ ਨਾਲ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ, ਹਸਪਤਾਲ ਖੁਲ੍ਹਣਾ ਹੋਵੇ, ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੰਡੀ ਆਉਣੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਕਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਾਸਾਵਾਦ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੱਤੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਪੱਤੀ ਤੜਫਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੇ ਘੜੇ ਸੁਆਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤੇ ਘਟਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਸਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵਸੇ। ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੇ ਇਸ ਫੋਕੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੂਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸਕੂਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਏਥੇ ਹੀ ਆਈ ਤੇ ਇਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਣ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਪਿਛਲਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਿਕੰਦਰ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਮੰਜਕੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਏ ਹਨ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਰੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਬੜੇ ਚਤੁਰ, ਲੀਚਤ ਤੇ ਬੋਇਤਬਾਰੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭੋਇੰ ਨਈਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਾਕੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਖਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਮਾਝੇ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਖਾਂ ਦੇ ਸਾਲੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਦੁਆਬੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਕੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਲੇਖਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਘਰ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਪੱਕਾ-ਠੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਬੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਲਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਟੋਅਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਾਮੀਂ ਲੇਖਕ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕਵੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਜਨੇਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮ ਢਲੀ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜਾ। ਪ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਝਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਧਰੋਂ ਸੇਖੋਂ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ ਕੋਟ-ਪੈਂਟ ਝਾੜਦਾ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਸੰਧੂ ਦਾ ਕੋਟ ਬੱਸ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੰਗਵਾਂ ਕੋਟ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਭੰਗਤਾ ਪਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਸੰਧੂ ਦਾ ਰੀਣ ਕੁ ਮੂੰਹ ਰੋਣਹਾਕਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਦੁਆਬੀਆਂ ਦੀ ਖੂਬ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਹੋਈ। ਰਾਤ ਦੀ ਬੋਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਡੱਫੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਸੋਜ਼ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਧੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਬੁਰੇ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਮਝੈਲਾਂ ਸਮਝਿਆ ਧੀਆਂ ਤੌਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਗਾਇਕ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਖਰ ਦੁਆਬੇ ਦਾ ਮਾਝੇ

ਇੰਨੀ ਕੁ ਬਾਤ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

'ਤੇ ਰੁਹਬ ਪੈ ਗਿਆ।
ਦੁਆਬੇ ਵਾਲੇ ਮਾਲਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਕ ਖੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਰੂ ਸਨ। ਹਾਂ, ਗਰੇਵਾਲਾਂ, ਗਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁਰੂਰ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਾਕ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਾਝੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਬੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਬੋਵਾਲ, ਫਰਾਲਾ, ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆ ਆਦਿ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਾਕ ਮਾਝੇ ਵਾਲੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਤੀਵੀਂ ਕੁੜੀ ਜੰਮਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਮਾਝੇ ਵੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਚੱਬੋਵਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਮਾਝੇ 'ਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਡੱਠੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸਰਹਾਂਦੀ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਕੁੜੀ ਦਾ ਖਰਦਿਮਾਗ ਸਹੁਰਾ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਮਜ਼ਾਲ 'ਤੇ ਸੜ-ਬਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਆਂਦੀ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੜਕਿਆ, "ਦੇਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉ, ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਸਿਰਹਾਣੇ ਉ!" ਅਫਸਰ ਸੁਰਮਸਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰ ਕਿੜ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੇਵੇਗਾ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋਸਲਾ ਫੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡੀਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸਾਕ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ। ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਧੌਣ ਵਿਚਲਾ ਕੀਲਾ ਆਪੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਭ ਟੋਏ ਟਿਝੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਵੁੱਕਤ ਬਹੁਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀਣੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਛੋਟਾ ਪਿੰਡ ਪੰਡੋਰੀ ਮੁਸ਼ਾਰਕਤੀ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੋਹ ਕੁ ਦੀ ਵਾਟ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਰਮੀਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਵਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਰਿਹਾ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਪੱਤੀ ਜਿੰਡਾ ਹੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਚੇਚਕ ਫੈਲ ਗਈ। ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਦੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਡੋਰੀ ਮੁਸ਼ਾਰਕਤੀ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਰੌਣਕ ਹੋ ਗਈ। ਉਧਰੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੰਡੋਰੀ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਬਲਦੇ ਸਿਵੇ ਦੇਖਕੇ ਜਰੇ ਨਾ ਗਏ ਤੇ ਆਖਰ ਉਹ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, "ਪੰਡੋਰੀਏ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਬੰਡਾਲੇ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰੇਗੀ, ਆਹ ਚਾਲੇ ਫੜ ਲਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੁੱਕੀ ਕਿ ਮੁੱਕੀ।"

ਪੰਥ ਵਾਰਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੋਂ

ਜਦੋਂ ਜ਼ਬਰ-ਜੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋ ਜਾਏ, ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਮਿਆਨ ਤਲਵਾਰ ਉਤੋਂ। ਟੁੱਕਤਬੋਚ ਗੱਦਾਰਾਂ ਪਿਛੇ ਫਿਰੇ ਲੱਗੀ, ਭਰੋਸਾ ਕੌਮ ਦਾ ਉਠਿਆ ਕਰਤਾਰ ਉਤੋਂ। ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਵਾਰ ਗਏ ਕਈ ਜਾਨਾਂ, ਖਾਤਰ ਕੌਮ ਦੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਉਤੋਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨੀ ਲਾ ਗਏ ਜਾਨ ਆਪਣੀ, ਖੱਟੀ ਖੱਟ ਗਏ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਉਤੋਂ। ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਤੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਬਣਨ ਭਾਗੀ, ਪੰਥ ਵਾਰਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੋਂ।
-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ

ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ

ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਛੱਡਿਆ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ*

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ

ਜਨਾਬ ਜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਹੋਵੇ, ਪਹਿਨਣ-ਪੱਚਰਨ ਦਾ, ਦਵਾਈ ਬੂਟੀ ਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਜਾਅਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਸਲੀ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਇਸ ਕਦਰ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਠੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਸੰਗੀਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਸੀਡੀਆਂ ਤੇ ਕੈਸਿਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ 'ਚ ਲੱਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਸਟਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕ ਬਿਲਕੁਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੂਰਤਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੋਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੱਚਵੀਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਕਲੀ ਨਿੱਕ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੇ, ਨਕਲੀ ਜੈਜ਼ੀ ਬੀ ਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਡਾਂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਕਲੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਹੱਥ 'ਚ ਡਫਲੀ ਫੜੀ ਮੋਢੇ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੇ।

ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਵੀ ਇਸ ਕਦਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਿਉਂਦੇ ਗੀਤਕਾਰ, ਗਾਇਕ ਜਾਂ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਸ਼ਖਸ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਬੱਠਦੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਨਿਰਜੀਵ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਉਂਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਖਬਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ-ਪੜ੍ਹੀ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੈਰਾਨ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸਕੈਂਡਲ ਐ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਦੀ ਪਾਇਰੇਸੀ 'ਤੇ ਹੀ ਨਾ ਝੋਰਾ ਕਰੀ ਜਾਵੋ, ਹੋ ਸਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਤੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਕਿਉਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਪਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਤਾਂ ਸੁਣੋ ਫਿਰ, 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਆਸੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ

ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਚੰਗੇ-ਭਲੇ ਨਰੋਏ ਹੱਥ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਿਆ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਹੂਰਲੀਆਂ ਸਫਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤ ਵਿਧਾ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਮੁਰਖ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਫੈਲਾਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਲਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ।

ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀਆਂ ਜਾਪੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਝੂਠ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਭੋਗ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇ ਵਜੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਭੋਗ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਕਿਧਰ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਹਾਨੇ ਘੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ।

ਉਹ ਅਸਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਜਾਂ ਨਕਲੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਬਖਤੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਬੀ. ਐਸ. ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਜਗਦੀਪ ਗਿੱਲ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਿਆ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕੁੱਝ ਦੱਸਿਆਂ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੱਦੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਨੇ ਜੋ ਜੋ ਕੁੱਝ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਜਿਹਾ ਕਰ ਛੱਡਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਾਅਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਉਚਰਫ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਅਤਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਅਸਲੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, "1987 ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ

ਅਨਪੜ੍ਹ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਜੁ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੀਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦੇ ਰਹਿਣ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ

ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ

ਸਿਰਫ ਘਰ ਤੱਕ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਡਰਾਮਾ ਸਕ੍ਰਾਈਡ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਤੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਸੋ ਮੈਂ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਸਲ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਮਝ ਕੇ ਖੂਬ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖੂਬ ਸਤਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ।"

ਦੇਖੋ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਧੋਖਾਦੇਹੀ ਹੈ ਇਹ। ਜਿਉਂਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਵਿਚਰਦਾ ਰਹੇ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਕਲਾਵਾਨ ਸ਼ਖਸ ਹੈ। ਅਸਲ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਾਗਲਾ ਆਸੀ ਕਲਾਂ ਹੈ ਤੇ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮਾਨਸਾ ਲਾਗੇ ਅਨੁਪਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਨੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਾਬਤ ਕਰਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਗੀਤਕਾਰ ਦੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨੁਕਸ ਕੱਢੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੇਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਭੱਜ-ਠੱਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ 'ਚੋਰ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ

ਵਿਚਲਾ ਤਿਣਕਾ' ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਜਾਂਦੇ। ਉਹੀ ਗੱਲ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਅਸਲੀ 'ਅਨਪੜ੍ਹ' ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਖਰਾਬ ਸਨ ਤੇ ਨਕਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅੱਖ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਇਹੀ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਗਿਆ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਕਿੰਨੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਨਕਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਉਚਰਫ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 'ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੀਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸਿਆ ਕਰੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਗੀਤ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ, ਰਣਜੀਤ ਮਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਾਏ ਨੇ, ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ 'ਫਾਂਸੀ' ਕੈਸਿਟ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕਾਫੀ ਗੀਤ ਗਾਏ ਨੇ ਤੇ ਲੋਕ ਸੋਚਿਆ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਕਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਕਮਾਲ ਦਾ ਗੀਤਕਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਟੇਜਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ। ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਵੱਲ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋਈ ਕਿ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ 'ਅਨਪੜ੍ਹ-ਅਨਪੜ੍ਹ' ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤੀ ਕਰਦਾ। ਖੁਦ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਫੱਕਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੱਢੀ। ਦਾਰੂ ਦਾ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ

ਕੁ ਸ਼ੌਕੀਨ ਰਿਹਾ। ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਖੱਲਸ 'ਅਨਪੜ੍ਹ' ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੇ ਖੁਦ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਤੇ ਭਾਣਜੇ-ਭਾਣਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ੋਅਰ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇਖੋ:

ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਤੇ ਧੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਲਮ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਪਰਚਾਵਾਂ।

ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੁ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਹ ਘਾਟਾ ਕਦੇ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਕੈਂਡਲ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਪਾਇਰੇਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਭਾਵੇਂ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ। ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਗਿੱਲ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਗੀਤ ਵਾਹਵਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, 'ਮੈਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸ਼ਰਾਬੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਪਿਲਾਓ...' ਉਹ ਗਾਇਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਗਿੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਅਸ਼ੋਕ ਗਿੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਾਅਲੀ ਅਸ਼ੋਕ ਐ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਾਢਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਖੁਦ ਕਲਾਵਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਧੋਖਾਦੇਹੀ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਭਾਵੇਂ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਰ ਜਾਅਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹੀ ਨਿਕਲਣਗੇ।

*ਫੋਨ: 98141-78883

ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਜਗਦੀਪ ਗਿੱਲ (ਖੱਬੇ) ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਨਪੜ੍ਹ (ਨਾਲ ਬੈਠੇ) ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ

ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਦੇ

(ਸਫਾ 26 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮਨ ਹੋਲਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ:

ਜਿਸ ਯਜ ਸੇ ਕੋਈ ਮਕਤਲ ਮੇਂ ਗਿਆ ਵੇਹ ਸ਼ਾਨ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਤੀ ਹੈ ਇਸ ਜਾਂ ਕੀ ਤੋਂ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਯਹ ਜਾਨ ਤੋਂ ਆਨੀ ਜਾਨੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਤੇ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਵੇਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਤੈਅ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕੱਠਿਆਂ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਟਕ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਕਾਰਡ ਵਿਚ ਫੁਪੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦਸ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਭੀੜ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਨੇੜਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਾਂ।

ਹਾਲ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ

ਮੁਹੂਰਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿਟ ਰਹਿ ਗਏ। ਮੈਂ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣ ਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਅਣਮੰਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉੱਠ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਟਕ ਵੇਖਣ ਦੇ ਆਨੰਦ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਇਆ (ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਨਾ ਹੋਣ)। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ।'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸੋਚਣ, ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਮੁੱਖ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਨਾਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਨਮਾਨ ਦਾ। ਇਨਾਮ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਖੋਰ ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਹਾਰ ਪਾ ਦੇਣ। ਧੌਣਾਂ ਕੇਵਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਾੜੀ

ਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਪਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਲਤੀਫ਼ਾ ਜੇ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਹੈ ਅੱਧਾ ਅਸੀਂ ਯਾਰਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੋਤਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਝੋਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਬਜ਼ੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਫੁਹਾਰੇ ਚੌਕ ਕੋਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਮ ਰੰਚਨ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼ਿਮਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਗਲੇ ਮਿਲੇ, ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਪੁੱਛੀ ਤੇ ਲਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜਲੀ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਸੋਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਲਾਲੀ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਲੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਮਲੇ ਚੱਲ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਦੁਰਲੱਭ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਹੀ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋਂ, ਪੜ੍ਹੋਂ। ਇਕ ਬਹੁਤ

ਵੱਡੇ ਆਰਟਿਸਟ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਿਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਲਾਲਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਖਰਤਾ ਤੂੰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਤੂੰ ਸੁਣੇਂ।

ਮਿੱਤਰ ਮੋਹ ਨਾਲ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਪਸੀਜ ਗਿਆ। ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਝੋਲੇ ਸਣੇ ਉਹ ਸ਼ਿਮਲੇ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਡਮ ਲਾਲੀ ਸੱਤ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸਬਜ਼ੀ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ੀ, ਘੁਮਕਤ ਤੇ ਮਲੰਗੀ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੀਰਜ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਟਿਆਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਡਮ ਲਾਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗੋਭੀ ਲੈਣ ਗਏ ਸਨ, ਹਾਲੀ ਤੱਕ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਹੱਸ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀ ਧਰ ਲਵੋ। ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੋਰ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਟਿਆਲਵੀ ਸਹਿਜ ਚਾਲ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਮੀਦਾਂ ਵੀ ਚਮਕਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਇਹ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਮਾਨਸ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮ '3 ਇਡੀਅਟਸ' ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਤਸਵ, ਲੀਕ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਰਾਜੂ ਹਿਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਭਿਜਾਤ ਜੋਸ਼ੀ ਅਦਭੁੱਤ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੰਨਾਭਾਈ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਬਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੈਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਸਵਾਰਥ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਕਠੋਰਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਲਨ-ਪਾਲਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਕਠਿਨ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੁੱਧੀ, ਕੋਮਲਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ। ਇੰਦਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਇਕ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਮਾਨ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੋਰੰਜਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ, ਪਰ ਬੇਤੁਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਹੈ ਸ਼ਿਮਿਤ ਅਮੀਨ ਦੀ 'ਰਾਕਟ ਸਿੰਘ'। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਸਫਲ ਉੱਦਮੀ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਰਵੱਈਏ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਇਮਾਨਦਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਪੂਰਵਕ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਗਤੀ ਹੌਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

'ਰਾਕਟ ਸਿੰਘ' ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਲੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਫਿਲਮ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ 'ਸਤਿਆਕਾਮ' ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਲੱਗ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਇਕ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹਠਪੁਰਣ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾਣੇ-ਦਾਣੇ ਦੇ ਲਈ ਮੁਬਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅੱਜ ਦਾ ਰਾਕਟ ਸਿੰਘ ਅੰਤ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਖੜੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕਲਾਸਿਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਕਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਸਾਹਸਿਕ ਮਨਦਾ ਹਾਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਛਾਈ ਨੂੰ ਜੀਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਫੀ ਸਰਲ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਕਤਰਫਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੱਕਰ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਫਿਲਮੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਗੇੜ

ਹਰਸ਼ ਮੰਦਰ

ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਹੈ ਪ੍ਰਿਆਦਰਸ਼ਨ ਦੀ 'ਬਿੱਲੂ'। ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਅਸਫਲ ਬਾਰਬਰ (ਨਾਈ) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਦੋਂ ਅਚਾਨਕ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ

ਦੋਸਤ ਹੈ।

ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀਰੋ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਬਾਰਬਰ (ਜਿਸਦਾ ਚੰਗਾ ਅਭਿਨੈ ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਹੀ ਅਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਕਤ ਜਲਦੀ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਛੋਟੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਫੂਹਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਰਗ ਭੇਦ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਮਤਾਵਾਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸੁਦਾਮਾ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਕਰਣ ਹੈ।

ਜਿਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਉਹ ਬਾਲਕੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪਾ' ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਦੁਆਰਾ 12 ਸਾਲ ਦੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਇਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਆਕ੍ਰਿਸ਼ਤ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੁੱਢਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਧ ਗ ਬੱਚਾ ਜੋ ਇਕ ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, ਨਾਨੀ ਸਵੀਕਾਰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਸਿਖਿਅਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਚਾ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਕਲਾਂਗ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਸਿਖਿਅਕ ਕੇਂਦਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣੇਗਾ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਜੋ ਫਿਲਮ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਦੁਰਭਾਗ ਨਾਲ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਹੀਰੋਇਨ, ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੰਦਿਤਾ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਐਮ ਐਸ ਸੰਥੂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਫਿਲਮ 'ਗਰਮ ਹਵਾ' ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਿਨੇਮਾ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ।

ਦਾਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 2002 ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪੰਜ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ, ਡਰ, ਦੁੱਖ, ਬਦਲਾ, ਨਫਰਤ, ਧੋਖਾ, ਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹਾਲੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਚ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਲੀ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਲ ਪਰਤੇ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ, ਪੀੜਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਮਨ ਹੁਣ ਵੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਫੋਕਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਮੌਲਿਕ, ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਮੀਦ ਬੱਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਇਕ ਨਵੇਂ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇਗੀ।

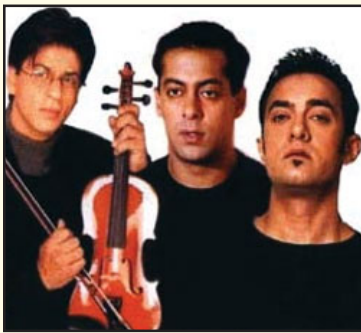
ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ-ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ

ਮਧੁਰ ਭੰਡਾਰਕਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਫੈਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਬੇਹਤਰੀਨ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਭਰੇ ਆਸਮਾਨ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸਾਜਿਦ ਨਾਡੀਆਡਵਾਲਾ ਦੀ 'ਅਨਜਾਨਾ ਅਨਜਾਨੀ' ਦੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਧੁਰ ਭੰਡਾਰਕਰ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ। ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋਵੇਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਫੋਨ ਉੱਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਿੱਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਖਿੜਖਿੜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਲੋਂ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੀਂਹ ਹੀ ਵਰ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਾਣ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ ਮਧੁਰ ਅਤੇ ਰੋਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਣ 'ਫੈਸ਼ਨ' ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਤਿੰਨੋਂ ਖਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਸਿਨ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਸਿਨ ਬੇਤੁਮਕਲ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਦੋ ਖਾਨ ਅਭਿਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਅਸਿਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਲੰਡਨ ਡ੍ਰੀਮਸ' ਵਿਚ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨੋਂ ਖਾਨ ਅਭਿਨੇਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਸਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮਿਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਲਮਾਨ ਮਸਤ ਮਿਜਾਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਕੁਝ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹਨ।

ਅਸਿਨ 55ਵੇਂ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਈ ਸੀ। ਅਸਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਸਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਮੇਰੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਫਿਲਮ '3 ਇਡੀਅਟਸ' ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਆਦਿਤਯ ਚੋਪੜਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੋਮਾਂਸ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹਾਂ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਭਾਵ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਖਰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਰ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਆਦਿਤਯ ਦੇ ਮਾਪੇ ਭਾਵ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਆਦਿਤਯ ਦੀ ਮੰਮੀ ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੋਪੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਨੇਤਲੇ ਸੂਤਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਕਦੇ ਤਕ ਅਜਿਹਾ ਚੱਲਦਾ? ਆਖਰ ਬੇਟਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।"

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਐਵਾਰਡ ਸੈਰੋਮਨੀ 'ਚ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਰਾਣੀ ਜਦੋਂ ਯਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਝੁਕੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਮੇਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚਿਨਾਬ ਗਾਂਧੀ: ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸਿਨ ਨੂੰ

ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚਿਨਾਬ ਗਾਂਧੀ' ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਸਿਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਚਿਨਾਬ ਗਾਂਧੀ' ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਦਿਆ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਤਾਂ ਵਿੱਦਿਆ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਦਿਆ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਜੈਸਿਕਾ ਲਾਲ ਦੀ ਭੈਣ ਸਬਰੀਨਾ ਲਾਲ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਜੈਸਿਕਾ ਲਾਲ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਬਿਜ਼ੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ 'ਚਿਨਾਬ ਗਾਂਧੀ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਿਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਜ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਅਸਿਨ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ।

BIGBS

TRAVEL CENTER

**EARLIMART
MOTEL**
Cable / TV / Refrigerator / Microwave / AC

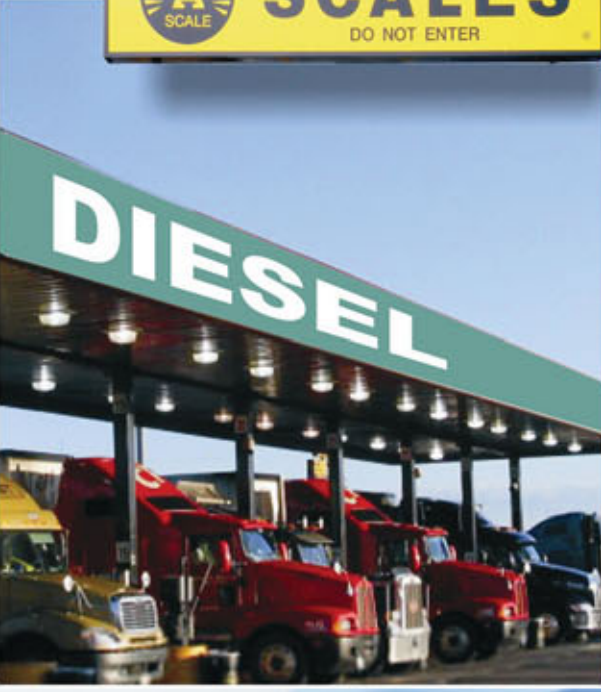
*Special Rates
for Truckers*

We Accept
COM Check • T Check • EFS • Fleet 1

**Clean Shower & Bathroom
ATM**

- PORT OF SUBS**
- MEXICAN FOOD**
- ELECTRONICS**
- TRUCK PARTS**
- CAR WASH**
COMING SOON

Amrik Singh Bhandal
Owner
Mandeep Singh Bhandal

Free Coffee or Refill Soda with fillup Diesel

EXIT 65 ON **OPEN 24 HOURS**

1164 N. Front Road, Earlimart CA 93219

Tel: 661.849.2222 Fax: 661.849.3755

ਇਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

